

Investigating the Perception of Local Communities towards Sustainable Tourism Development Indicators

Sedighe Kiani Salmi^{✉1}, Saeed Abbasian²

1- Department of Geography and Tourism, faculty of natural resource and earth science, University of Kashan, Kashan, Iran.

2- Department of Geography and Tourism, faculty of natural resource and earth science, University of Kashan, Kashan, Iran.

Article Info

Article type:
Research Paper

Keywords:
Economic sustainability, social sustainability, cultural sustainability, rural tourism, local communities.

Received:
20 Aug 2024

Received in revised form:
29 Sep 2024

Accepted:
13 Dec 2024
pp.1-25

Abstract

The Present study analyzes the role of tourism in developing the economic, social, and cultural indices of rural areas. The Statistical population of the study consisted of approximately 4046 residents of a village from central part of Natanz. The sample size included 301 individuals, and the research tool utilized was a questionnaire comprising 72 questions. The validity of the questionnaire established through face validity, while the reliability was confirmed using Cronbach's coefficient Alpha, which was found to be (0.927). The gathered data were analyzed using descriptive statistics, T-tests, ANOVA, Leven's, LSD in SPSS software. Additionally, to model the effect of developing cultural indices on the tendency and AMOS software were employed. The significance level of less than 0.05 indicates that tourism has a significant impact on social and cultural indices. The negative lower and upper bounds of the 95% confidence interval for analyzing the impact of rural tourism development on the improvement of economic indices suggest that the effect of tourism development on economic indices was below average. The results of ANOVA test reveal unequal averages regarding the effect of tourism on the development of these indices. Complementary results from the LSD post-hoc test indicate that tourism positively influenced the development of cultural, social, and, ultimately, economic indices, respectively. The findings from structural equations modeling demonstrate that values and customs, as two factors constituting the latent variable of the cultural aspect, significantly affect the manifest variable of supporting tourism development, as evidenced by factor loadings of 0.24 and 0.25.

Citation: Kiani Salmi, Sedighe, Abbasian, Saeed. (2024) Investigating the Perception of Local Communities towards Sustainable Tourism Development Indicators, Journal of Tourism Management Studies of the Smart Era, 1 (1), 1-25.

Publisher: Vali-e-Asr University of Rafsanjan

<http://doi.org/10.22072/tmsse.2024.722045>

The Author(s) ©

Extended Abstract

Introduction

In rural areas, tourism, as one of the most popular forms of tourism can, lead to economic growth and diversification of rural enterprises. On the other hand, it attracts surplus, employment opportunities and generate income for villagers, thus giving them an opportunity to develop holistically. In recent years, in line with the growth of tourism in rural districts, the study of effects and dynamics of rural tourism has become a productive area for interdisciplinary research. One key focus is investigating the impact of tourism on empowerment of rural communities. Accordingly, the aim of this study is to examine the role and effects of rural tourism on empowering local societies in social, cultural and economic aspects within the villages of the central district of Natanz.

Methodology

The present study is descriptive-analytical in both purpose and nature. Necessary information was collected through library and field studies. To operationalize the components of the research, 72 specialists have been used based on the five-level Likert scale, encompassing three dimensions: cultural, social and economic dimensions. Additionally, to gain insights into the society, eight general questions were posed. The data analysis was conducted using descriptive and inferential statistics, employing SPSS software for AMOS modeling. The population of rural residents in the central part of Natanz city consists of 4046 individuals with a sample size calculated using the Morgan table, resulting in 301 participants. A simple random sampling method was employed and the validity was established through face validity, while reliability was confirmed by Cronbach's Alpha coefficient (0.927). The collected data were analyzed using descriptive analyses, T-tests, ANOVA, Leven, LSD in SPSS software. Also, for modeling the effect of developing cultural indices on the inclination toward tourism development, modeling was conducting using AMOS software.

Results

The significance level less than 0.05 of the impact of tourism on social and cultural indices confirms these effects. The negative lower and upper bounds of the 95% confidence interval for analyzing the role of rural tourism development in improving economic indices indicate that the effect of tourism development on economic indices was below average. The results of the ANOVA test reveal unequal averages in the impact of tourism on the development of these indices. Complementary results from the LSD post-test suggest that tourism has influenced the development of cultural, social and finally economic indices, in that order. Additionally, the results of structural equations modeling demonstrate that values and customs, as two factors constituting the latent variable of the cultural aspect, have significantly affected the manifest variable of supporting tourism development. This effect is corroborated by factor loadings of 0.24 and 0.25.

Discussion and Conclusion

One-sample t-test was conducted to examine the impact of tourism effect on the promotion of cultural, social and economic indicators. The significance level of less than 0.05 regarding the effect of tourism on enhancing cultural and social indicators confirms these effects. The positive and low levels at a 95% confidence interval indicate that the status of cultural and social indicators among individuals has improved as a result of tourism development. Therefore, it can be stated that the results of the research were align with Husam, Mohammadi Yeganeh and Cheraghi (1395). The results of the study on the performance of rural tourism development on improving economic indicators with significant levels below 0.05 and negative high safety margins within the 95% confidence interval, indicates that the impact of tourism development on enhancing economic indicators in the study area is less than the average reported in the survey. This finding contradicts with the results of Aliqoli-Zadeh Firoozjai, Badri and Faraji Sibbar (2007), Robin Beidolf (2015), and Mahmudi,

Ghasemi and Shayan (2015), which highlight the positive impact of tourism development. However, it aligns closely with research conducted by Jama Poor and Kiumars (2012), which have been indicative of the negligible economic impact of tourism. The results of the ANOVA test indicate the inequality of the average tourism effects on the promotion of indicators. A significant level of 0.30 indicates that there is a difference between the mean cultural, social and economic dimensions of tourism effects in rural areas. Denying a zero assumption means that at least one of the groups is different from the other. There are a variety of methods for comparing the mean of the groups, one of which is the LSD post test. The results show that the average effect of economic indicators has been lower than social and cultural effects due to the significant level and low and high levels of confidence. Thus, one can conclude that tourism has been effective in promoting cultural, social and economic indicators, respectively. The findings of structural equation modeling show that values and customs as two factors shaping the hidden variable of cultural dimension on the obvious variable supporting the development of tourism considering the lambda parameter as well as the significant level have a significant effect. This effect with factor loadings is 0.25 and 0.24, as well as a significant level less than 0.05 at 0.005 and 0.004 at 95% confidence level.

Funding

There is no funding support.

Authors' Contribution

Authors contributed equally to the conceptualization and writing of the article. Authors approved the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work. There is a declaration of no competing interests.

Conflict of Interest

Authors declared no conflict of interest.

Acknowledgments

We extend our gratitude to all the scientific consultants who contributed to this paper.

بررسی ادراک جوامع محلی نسبت به شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری

صدیقه کیانی سلمی^۱✉، سعید عباسیان^۲

۱- گروه جغرافیا و گردشگری، دانشکده منابع طبیعی و علوم زمین، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران.

۲- گروه جغرافیا و گردشگری، دانشکده منابع طبیعی و علوم زمین، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران.

اطلاعات مقاله چکیده

نوع مقاله:

پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۳/۰۵/۳۰

تاریخ بازنگری:

۱۴۰۳/۰۷/۰۸

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۳/۰۹/۲۳

صص. ۱-۲۵

کلید واژه‌ها:

پایداری اقتصادی، پایداری اجتماعی، پایداری فرهنگی، گردشگری روستایی، جوامع محلی.

به‌منظور توسعه پایدار روستایی و برخورداری جوامع محلی از معیشت پایدار می‌توان از فعالیت‌های مکمل کشاورزی در نواحی روستایی بهره گرفت. در این میان گردشگری می‌تواند نقش منحصر به‌فردی در بهبود وضعیت روستاها ایفا نماید. پژوهش حاضر با هدف بررسی ادراک جوامع محلی نسبت به شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری به انجام رسیده است. جامعه آماری پژوهش ساکنان مناطق روستایی بخش مرکزی شهرستان نطنز به تعداد ۴۰۴۶ نفر بوده است که از این تعداد ۳۰۱ نفر به‌عنوان حجم نمونه تعیین و به صورت تصادفی ساده انتخاب گردیده‌اند. ابزار تحقیق پرسشنامه‌ای با ۷۲ سوال است که پایایی آن با ضریب آلفای ۰/۹۲۷ مورد تأیید قرار گرفت. داده‌های گردآوری شده با استفاده از تحلیل‌های توصیفی و آزمون‌های استنباطی تی، لون، آنوا، LSD در نرم‌افزار SPSS مورد تحلیل قرار گرفته‌اند. همچنین برای مدل‌سازی اثر ارتقای شاخص‌های فرهنگی بر تمایل به توسعه گردشگری از مدل‌سازی معادلات ساختاری و نرم‌افزار AMOS استفاده گردیده است. نتایج حاصل از آزمون آنوا حاکی از عدم برابری میانگین اثرات گردشگری بر ارتقای شاخص‌هاست. یافته‌های تکمیلی پس از آزمون LSD نشان می‌دهد، گردشگری به‌ترتیب بر ارتقای شاخص‌های فرهنگی، اجتماعی و در انتها اقتصادی اثرگذار بوده است. یافته‌های حاصل از مدل‌سازی معادلات ساختاری نشان می‌دهد ارزش‌ها و آداب و رسوم به‌عنوان دو عامل تشکیل‌دهنده متغیر پنهان بعد فرهنگی بر متغیر آشکار حمایت از توسعه گردشگری اثر معناداری داشته است. این اثر با بارهای عاملی ۰/۲۵ و ۰/۲۴ مورد تأیید قرار می‌گیرد.

استناد: کیانی سلمی، صدیقه، عباسیان، سعید. (۱۴۰۳). بررسی ادراک جوامع محلی نسبت به شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری، دو فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری عصر هوشمند، ۱(۱)، ۱-۲۵.

<http://doi.org/10.22072/tmsse.2024.722045>

© نویسندگان

ناشر: دانشگاه ولی عصر رفسنجان

مقدمه

بسیاری از نواحی روستایی در سطح جهان، به‌ویژه کشورهای رو به توسعه، در حال تجربه مشکلات ناشی از رکود، ایستایی و کساد اقتصادی هستند (شاطریان و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۱۸). گسترش فعالیت‌های مکمل کشاورزی راهکاری برای برون‌رفت از این شرایط، دستیابی به توسعه روستایی و ایجاد معیشت پایدار برای ساکنان محلی قلمداد می‌گردد. در بین انواع فعالیت‌های مکمل قابل انجام در نواحی روستایی، گردشگری عرصه منحصربه‌فردی است که می‌تواند نقش اثرگذاری در توسعه و تحول نواحی روستایی (بدری و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۴؛ محمدی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۲۲) و بهبود وضعیت روستاها ایفا نماید (کیانی‌سلمی و مختاری، ۱۳۹۳: ۱) و در عین حال زمینه‌ساز کمک به حفاظت از سرمایه‌های منحصربه‌فرد طبیعی و فرهنگی روستا باشد (اعظمی و هاشمی‌امین، ۱۳۹۶: ۱۰۰). این استراتژی رویکردی است که با ایجاد اشتغال، افزایش درآمد و توزیع متعادل‌تر آن، منجر به بهبود سطح زندگی روستائیان و به تبع آن زمینه‌ساز نیل به توسعه پایدار و گامی اساسی در تعدیل اختلاف درآمد بین مناطق شهری و روستایی می‌گردد (شاطریان و همکاران، ۱۳۹۶: ۶۰؛ کیانی‌سلمی و مهرابی، ۱۳۹۶: ۲۳۰) و قادر است نقش عمده‌ای در توانمندسازی مردم محلی، تنوع‌بخشی به رشد اقتصادی و همچنین خلق فرصت‌های شغلی جدید در فضاهای روستایی و در ارتباط تنگاتنگ با سایر بخش‌های اقتصادی ایفا نماید (شریف‌زاده و مرادنژاد، ۱۳۸۱: ۵۲؛ 1: 1: Gnoth and Zins, 2011؛ شاطریان و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۳۱). این صنعت از طریق ترکیب و به‌کارگیری همزمان منابع داخلی و خارجی، تغییرات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی زیادی نیز به‌دنبال دارد (برزگر و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۶۶؛ Kostas Sillingnakis, 2010) که از یک سو می‌تواند فرصتی برای آشتی انسان با طبیعت و فضاهای ساده روستایی فراهم کند (جلالیان و همکاران، ۱۳۹۴: ۲۰۶) و از سوی دیگر تغییرات مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در زندگی جامعه میزبان ایجاد می‌کند. برخی از این تغییرات نسبت به بقیه مفیدتر و بالعکس برخی مضر می‌باشند (Lee, 2013: 40).

گزیده‌ای از سودمندترین اثرات گردشگری بر جامعه میزبان شامل ایجاد اشتغال، تجدید حیات نواحی فقیر، بهبود زندگی اجتماعی و فرهنگی جامعه محلی است. علاوه بر آن گردشگری این توانمندی را دارد که فرصتی در اختیار انسان‌ها قرار دهد تا تا ضمن لذت دیدار از مواهب طبیعی و انسانی همزمان بتوانند در مورد یکدیگر یاد بگیرند و با فرهنگ‌ها و جوامع دیگر آشنا شوند (کیانی و بسحاق، ۱۳۹۵: ۶۶) و ضمن آشنایی با فرهنگ یکدیگر تفاوت‌های موجود را بهتر درک کرده و بستری برای تعامل و ارتباط جذاب در دنیای گردشگری فراهم آورند (حیدری، ۱۳۹۰: ۱).

در عین حال، گردشگری اثرات منفی زیان‌آوری نیز برای جامعه میزبان به همراه دارد (میسون، ۱۳۸۷: ۷۴) به گونه‌ای که استفاده نادرست از منابع منحصربه‌فرد زیست‌محیطی و فرهنگی در کشورهای کمتر توسعه‌یافته برای بسیاری از مقاصد گردشگری، منجر به آسیب‌های جبران‌ناپذیری شده است (Sharpley & Telfer, 2008: 1) یا موجب افزایش آلودگی‌ها، تغییرات کاربری اراضی، افزایش قیمت‌ها، تغییرات فرهنگی، اجتماعی و فراتر رفتن از ظرفیت تحمل محیط شده است (Kim, 2012: 24). وضعیتی که از دیدگاه پایداری فرآیند توسعه گردشگری را با چالش مواجه می‌کند (بریمانی و همکاران، ۱۳۹۵: ۶). دستیابی به پایداری توسعه گردشگری در مقاصد گردشگری در گام اول، مستلزم درک اثرات ناشی از گردشگری در ابعاد مثبت و منفی است (Aref, 2011: 29) به گونه‌ای که در راستای توسعه پایدار شناخت، بررسی و تحلیل این اثرات ضرورت می‌یابد (تقدیسی و سپهوند، ۱۳۹۴: ۳۰). همین اهمیت سبب گردیده بخش عمده‌ای از ادبیات گردشگری به بررسی نتایج و اثرات گردشگری اختصاص یابد (اجزاءشکوهی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۰۲). با توجه به پیامدهای گردشگری در زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در جوامع امروز، لازم است به طور آگاهانه با برنامه‌ریزی صحیح در جهت گسترش آن تلاش کرده و آثار منفی آن را به حداقل رساند. تحقق این هدف با تبیین مکانیسم عملکرد گردشگری و شناسایی اثرات آن در دو بعد مثبت و منفی در مقاصد گردشگری و از جمله مناطق روستایی امکان‌پذیر خواهد بود.

روستاهای بخش مرکزی شهرستان نطنز با دارا بودن جاذبه‌های متعدد و متنوع گردشگری نظیر: چشمه‌ها، آبشارهای طبیعی، زمینه‌های کوهنوردی، سنگ‌نوردی، حیات‌وحش، گیاهان دارویی، بافت معماری سنتی و همچنین به سبب نزدیکی به دیگر مناطق گردشگری پذیر استان اصفهان از یک سو و وجود فرهنگ مناسب گردشگری پذیر در بین مردم محلی از سوی دیگر، از جمله فضاهای روستایی است که به عنوان یکی از کانون‌های گردشگری از سوی سازمان میراث فرهنگی و گردشگری استان مطرح گردیده و سالانه پذیرای جمعیت انبوهی از گردشگران از اقصای نقاط کشور است، اما تاکنون پژوهشی درخصوص عملکرد گردشگری در این منطقه صورت نگرفته است. با عنایت به اهمیت شناسایی ابعاد و آثار گردشگری، این پرسش بنیادی مطرح می‌گردد که ادراکات جوامع محلی نسبت به شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری در مناطق روستایی به چه صورت است؟ در راستای تبیین پرسش مذکور و با یک نگاه سیستمی فرضیات ذیل مطرح شده است.

- توسعه گردشگری روستایی در بخش مرکزی شهرستان نطنز از جنبه‌های فرهنگی و اجتماعی دارای اثرات مثبت و از لحاظ اقتصادی فاقد اثرگذاری مثبت بوده است.

- توسعه گردشگری بیش‌ترین اثر را بر پایداری فرهنگی روستاییان داشته است.

- بهبود شاخص‌های فرهنگی روستاییان اثر معناداری بر حمایت از توسعه گردشگری دارد.

- بین آداب و رسوم و ارزش‌های روستاییان به عنوان ابعاد پایداری فرهنگی همبستگی وجود دارد.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

امروزه گردشگری به عنوان یکی از عوامل مهم توسعه اقتصادی، اجتماعی و رفاهی است. گردشگری از جریان‌های جهانی و بیان‌گر ترکیب امور اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است که می‌تواند به کشورهای در حال توسعه در حل مشکلات بیکاری و فقر کمک کند (Holjeva, 2003: 132). گردشگری در یک کلیت دربرگیرنده جریانی از سرمایه، انسان، فرهنگ و کنش متقابل میان آن‌هاست که در فضاهای جغرافیایی آثار مختلفی بر جای می‌نهد. ایجاد درآمد و اشتغال برای ساکنان محلی در عرضه فضا برای استفاده کنندگان یکی از این آثار است (Bredendam, 2004: 7). بسیاری از کشورهای پیشرفته گردشگری را بهترین راه برای اعتلای فرهنگ، ایجاد تفاهم بین‌المللی و دستیابی به درآمدهای سرشار اقتصادی می‌دانند (فنی و همکاران، ۱۳۹۳: ۴۰) در واقع مهم‌ترین هدف توسعه گردشگری داخلی و خارجی، توسعه اجتماعی و اقتصادی مقاصد گردشگری است (Sharpley & Richard, 1977: 40). ولی این ارتقا و گسترش خود مستلزم ایجاد شرایط ویژه ساختاری، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی است. تنها پیشینه کهن، میراث گران‌بهای تاریخی، فرهنگی، جاذبه‌های طبیعی و چشم‌اندازهای زیبا برای موفقیت در توسعه گردشگری کافی نمی‌باشد، بلکه علاوه بر مدیریت عاقلانه و مدبرانه در عرصه‌های سیاسی و فرهنگی نیازمند وجود زیرساخت‌های مناسب گردشگری و ایجاد امکانات و تسهیلاتی است که دسترسی به جاذبه‌ها را بیش از پیش آسان می‌سازد (وارثی و همکاران، ۱۳۹۰: ۹۳-۹۲). گردشگری نیروی محرک برای توسعه اقتصادی نیز به حساب می‌آید؛ زیرا از یک سو موجب ورود گردشگران، افزایش درآمد و اشتغال و افزایش درآمدهای دولت می‌شود، از سوی دیگر مزایای اجتماعی، فرهنگی و محیطی دارد و به صیانت از فرهنگ‌ها کمک می‌کند (بیات و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۲۳). همچنین گردشگری موجب تغییر در ابعاد اجتماعی، فرهنگی، محیطی و اقتصادی جامعه میزبان می‌شود و ابزاری برای توسعه اقتصادی؛ به ویژه در جوامع محلی است؛ از این رو توسعه گردشگری قابلیت این را دارد که توسعه ملی و محلی را افزایش دهد (ضیایی و همکاران، ۱۳۹۲: ۶۰). دیدگاه‌های متفاوتی در خصوص توسعه گردشگری ارائه شده است که در ادامه برخی از مهم‌ترین این نظریات مطرح می‌گردد.

دسته اول مربوط به گروهی است که ذهنیت مثبتی نسبت به گردشگری نداشته و با توسعه آن اعلام مخالفت می‌نمایند. این

گروه بر آثار منفی گردشگری تأکید دارند. در این رویکرد مخالفان، گردشگری را عامل موثری بر فرهنگ‌زدایی، کالایی‌شدن فرهنگ،

بررسی ادراک جوامع محلی نسبت به شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری / کیانی‌سلمی و عباسیان

افزایش میزان جرم و جنایت، ناهنجاری و تنزل ارزش‌ها می‌دانند. موافقان این دیدگاه بر این اعتقادند که طرح‌ها و برنامه‌های گردشگری، همه داشته‌های جامعه را در خدمت پول و درآمد ارزی قرار می‌دهد و این درآمد به‌پهای گزاف تحمل اثرات نامناسب گردشگری حاصل می‌گردد (موسوی و همکاران، ۱۳۹۴: ۶) به عبارت دیگر این گروه اعتقاد دارند گسترش گردشگری با ناسازگاری‌های زیست‌محیطی، اکولوژیکی، فرهنگی، اجتماعی و... همراه بوده است (Swarbrooke, 1999: 203).

در مقابل این گروه، موافقان گردشگری قرار دارند. این افراد با اشاره به جنبه‌های مثبت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی گردشگری؛ هم‌چون اشتغال‌زایی، ارزآوری، ماندگاری اقتصادی، حفاظت منابع طبیعی، تعمیر و نگهداری بناهای تاریخی، تعامل فرهنگ‌ها، کمک به حفاظت از منابع طبیعی و حیات‌وحش، افزایش آگاهی مردم نسبت به ارزش‌های محیطی، بهسازی محیط‌زیست و چشم‌اندازهای طبیعی (فنی و همکاران، ۱۳۹۰: ۵۰) و حفظ صلح، انگیزه گسترش این صنعت را تقویت نموده‌اند. این دیدگاه حمایتی، به توسعه هرچه بیش‌تر تأسیسات و امکانات، جلب جهانگرد و گردشگر، اهمیت می‌دهد و بدین‌طریق می‌کوشد مشکلات اقتصادی جامعه را به حداقل برساند. در این دیدگاه دولت نقش حداقلی دخالت در گردشگری دارد و نقش آن به تصویب و اتخاذ سیاست‌ها و قوانین حمایت از توسعه گردشگری محدود می‌گردد. مطابق این رویکرد گردشگری، سیستمی اقتصادی است که مانند هر نظام اقتصادی دیگر در پی منافع است و از نظر اقتصادی، یک فعالیت پایه تلقی می‌گردد. مطابق این دیدگاه، مهم‌ترین هدف گردشگری کسب سود اقتصادی است. بنابراین، داشتن زیرساخت‌های ناحیه‌ای اهمیت زیادی دارد (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۵: ۳۴). برآیند منظره موافقان و مخالفان گردشگری دیدگاه توسعه تطبیقی گردشگری است که با تلفیق دیدگاه‌های دو گروه موافق و مخالف نوعی توسعه گردشگری بر مبنای پاسخگویی به ارزش‌های اقتصادی مردم و منابع مصنوعی و طبیعی ارائه نموده‌اند. گردشگری شهری و روستایی، همساز و کنترل‌پذیر، زیست‌محیطی، فرهنگی و... گزینه‌های پیشنهادی آن‌هاست و بر استفاده از منابع محلی، سهولت مدیریت، ندانستن نقش تخریبی، تعامل مهمان و میزبان و در نظر گرفتن منافع هر دو گروه تأکید دارند (موسوی و همکاران، ۱۳۹۴: ۶). این دیدگاه در دهه ۱۹۸۰ مطرح شد و دولت‌ها کوشیدند با اتخاذ سیاست‌های مناسب گردشگری برای خود، نوعی سازگاری میان مصالح جمعی و توسعه گردشگری اتخاذ نمایند و به‌جای محدود کردن آن، توسعه را با منافع ملی هماهنگ کنند (امانپور، ۱۳۹۲: ۲۰۷).

مرور اجمالی بر متون علمی مرتبط با پژوهش نشان می‌دهد در رابطه با آثار گردشگری در مناطق مختلف ایران و جهان پژوهش‌هایی صورت گرفته که دلیلی بر اهمیت موضوع تلقی می‌گردد.

نتایج پژوهش صیدالی و همکاران (۱۳۹۱) باعنوان بررسی اثرات گردشگری در توسعه پایدار روستایی، روستاهای دهستان چهل‌چای شهرستان مینودشت، نشان داد صنعت گردشگری تا به امروز نوعی از تنوع شغلی را به‌ویژه در بخش خدمات روستایی ایجاد نموده است. ضمن این‌که دگرگونی‌هایی را در فعالیت‌های اقتصادی- اجتماعی خصوصاً در بخش‌های کشاورزی و دامداری، اجتماعی و درآمد روستاییان به‌همراه داشته است.

دادورخانی و محمدزاده‌لاریجانی (۱۳۹۱) نظرات سهم‌بران در خصوص اثرات گردشگری خانه‌های دوم بر جنبه‌های کالبدی- فیزیکی مناطق روستایی بخش بندپی شرقی شهرستان بابل را جویا شده‌اند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد از نظر پاسخگویان مهم‌ترین پیامدهای منفی خانه‌های دوم، تغییر کاربری اراضی و تبدیل مراتع ملی و باغات به واحدهای مسکونی و تجاری، تغییر چشم‌اندازها و عدم رعایت حریم رودخانه‌ها و ناهماهنگی در بافت کالبدی روستاست.

زرافشانی و همکاران (۱۳۹۱) اثرات توسعه گردشگری در ارتقای شاخص‌های اقتصادی- اجتماعی نواحی روستایی، منطقه گردشگری ریجاب در استان کرمانشاه را مورد بررسی قرار داده‌اند. نتایج تحلیل عاملی نشان داد گردشگری در منطقه مورد مطالعه دارای چهار پیامد عمده درآمدزایی، ایجاد مشکلات زیست‌محیطی، توسعه فرهنگی و کاهش سرمایه اجتماعی بوده است.

جمعه‌پور و کیومرث (۱۳۹۱) اثرات گردشگری بر دارایی‌ها و فعالیت‌های معیشتی مردم را در روستای زیارت از توابع شهرستان گرگان بررسی کرده‌اند. نتایج تحقیق نشان داد گردشگری در حال حاضر در منطقه مورد مطالعه نتوانسته نقش موثری در معیشت پایدار روستاییان ایفا نماید.

حیدری‌ساریان و ملکی (۱۳۹۴) در دهستان لاهرود شهرستان مشکین‌شهر تحلیلی بر اثرات توسعه گردشگری در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و روان‌شناختی ارائه نموده‌اند. نتایج این پژوهش بیان‌گر آن است توسعه گردشگری در محدوده مورد بررسی نقش به سزایی در اشتغال‌زایی، بهبود درآمد اهالی، عدم افزایش قیمت کالا و اجناس، تنوع محصولات داخلی، افزایش ساخت‌وساز روستا و بهبود کمی و کیفی صنایع دستی روستا داشته و اثراتی در تغییر نوع لباس، تغییر نوع مراسمات، الگوی مصرف غذا، بهبود آموزش در روستا، بهبود وضعیت بهداشت فردی و عمومی، افزایش عرصه بهداشتی محصولات، بهبود روابط بیرونی روستا با نواحی همجوار، کاهش مهاجرت از روستا و مشارکت در کارهای جمعی، افزایش حس خوداثربخشی، خلاقیت، شایستگی، معناداری، تاثیر و اعتماد در نزد اهالی داشته است. نتایج تحقیق محمودی و همکاران (۱۳۹۴) با عنوان واکاوی اثرات گردشگری بر توسعه اقتصادی سکونتگاه‌های روستایی در حوزه نفوذ گردشگاهی مشهد با استفاده از ضریب رگرسیون بیان می‌کند گردشگری مذهبی با ضریب اثرگذاری ۰/۷۹ بر درآمد، ۰/۶۸ بر اشتغال و در مجموع با ضریب ۰/۷۷ بر اقتصاد سکونتگاه‌های روستایی موثر واقع شده است.

لطفی و همکاران (۱۳۹۵) اثرات گردشگری در پایداری روستایی منطقه شمشک استان تهران را تحلیل نموده‌اند. آنچه از نتایج تحقیق حاصل شده است نشان می‌دهد گردشگری در زمینه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی با افزایش درآمد، کاهش مهاجرت‌های روستایی و در نتیجه بالا بردن تمایل به ماندگاری در سکونتگاه‌های روستایی منجر به پایداری اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی شده است. بهرامی (۱۳۹۵) تحلیلی بر نقش گردشگری و اثرات آن بر توسعه سکونتگاه‌های روستایی در شهرستان مریوان انجام داده است. نتیجه تحقیق بیان می‌کند مهم‌ترین نقش‌های مثبت گردشگری در تقویت اقتصاد منطقه از طریق رونق بازارچه پسته‌فروشی، افزایش کیفیت زندگی و حل معضل بیکاری مشاهده شده است. تخریب پوشش گیاهی، افزایش شدید قیمت زمین و مسکن، از بین رفتن فرهنگ سنتی، تضاد اجتماعی بین جامعه میزبان و میهمان مهم‌ترین پیامدهای منفی گسترش گردشگری روستایی بوده است.

اعظمی و همکاران (۱۳۹۵) اثرات گردشگری بر توسعه پایدار روستای ریجاب در کرمانشاه را تبیین نموده‌اند. محققان در بیان نتایج اعلام کرده‌اند، گردشگری در این روستا در بعد اقتصادی دارای بیش‌ترین تأثیر بوده و در زمینه اجتماعی در ابعاد تعامل و مشارکت روستاییان، تغییر در نوع پوشش اهالی، جذب حداکثری مهاجران نروزی و تابستانی و همچنین در بعد زیست‌محیطی از لحاظ ممانعت از اتلاف گونه‌های گیاهی و گسترش خدمات زیربنایی دارای بیش‌ترین تأثیر بوده است.

حسام و همکاران (۱۳۹۵) اثرات گردشگری مذهبی در توسعه پایدار روستایی از دیدگاه جوامع میزبان منطقه نمارستان شهرستان بابل را تحلیل نموده‌اند. یافته‌های تحقیق نشان‌گر آن است. گردشگری مذهبی در بین شاخص‌های بعد اجتماعی (نظیر خدمات آموزشی، افزایش مشارکت، میزان اعتماد اجتماعی و رضایت از مسکن)، شاخص‌های بعد اقتصادی (مانند کاهش بیکاری، تنوع منابع شغلی، رضایت از درآمد) و شاخص‌های بعد کالبدی تأثیرات مثبت داشته است.

نتایج تحقیقات ری و همکاران^۱ (۲۰۱۲) بیان کرد گردشگری روستایی پیامدهای بسیاری را بر اقتصاد و سبک زندگی ساکنان داشته است. همچنین تغییرات اجتماعی و فرهنگی گسترده‌ای به دنبال داشته است. برای نمونه تسهیلات رفاهی مانند ارتباطات، خدمات بهداشتی، حمل‌ونقل و به‌طور کلی استانداردهای زندگی ساکنان روستایی ارتقا یافته است. رابین بیدولف^۲ (۲۰۱۵)، اثرات گردشگری انبوه در مناطق روستایی کامبوج را مورد مطالعه قرار داده است. محقق بیان می‌کند گردشگری در روستاهای مورد مطالعه بخشی از فرآیند

1. Ray

2. Robin Biddulph

بررسی ادراک جوامع محلی نسبت به شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری / کی‌هی سلی و عباسیان

اثرگذار بر توسعه روستایی را شکل داده است؛ بنابراین خانوارهای فقیر در محدوده روستایی در حال حاضر با اقتصادهای گردشگری ریسک کم‌تری در راهبردهای معیشتی خود داشته‌اند.

جاهی هوانگ و سئونگ وو لی^۱ (۲۰۱۵) اثر توسعه گردشگری روستایی بر درآمدهای غیرکشاورزی در کره جنوبی را بررسی نموده‌اند. طبق یافته‌ها، سرمایه‌گذاری در توسعه گردشگری در مناطق روستایی در کره جنوبی به اهداف موردنظر خود در توسعه روستایی و کاهش وابستگی به درآمدهای کشاورزی نزدیک شده است. ارزیابی‌های انجام شده اثر سیاست‌های توسعه گردشگری را مثبت قلمداد می‌کند.

لن زو و همکاران^۲ (۲۰۱۷) نقش و اثر گردشگری روستایی بر تغییر ویژگی‌های هویتی روستاییان در چین را مورد مطالعه قرار داده‌اند. در نتیجه سه نوع تغییر هویت در جامعه کشف شده است: (۱) گذار از مفاهیم مشقت روستایی به مفاهیم سرگرمی روستایی؛ (۲) انتقال از حس شرم روستایی به حس غرور روستایی و (۳) افزایش کلی هویت جامعه.

ساناگوستین و همکاران^۳ (۲۰۱۸) ادراکات اجتماعی از توسعه گردشگری روستایی را در منطقه آراگون اسپانیا مورد ارزیابی قرار داده‌اند. محققان با کاربرد روش‌های کمی و کیفی به‌طور همزمان اعتقاد دارند گردشگری روستایی بر اساس منابع طبیعی و فرهنگی در یک منطقه شکل می‌گیرد. همین ویژگی آن را منحصربه‌فرد می‌کند و مردم را به‌عنوان پیشران‌های اصلی آن مطرح می‌کند. به این ترتیب گردشگری پایدار مفهومی درون‌زا در منطقه مورد مطالعه یافته است. در راستای رسیدن به این هدف، تبیین و بررسی مکانیسم عملکرد گردشگری با هدف شناسایی اثرات برای تقویت آثار مثبت و نیز شناسایی نقاط ضعف عملکردی برای اصلاح نتایج منفی ناشی از توسعه گردشگری و ضرورت می‌یابد. با همین رویکرد مقاله حاضر درصدد است مکانیسم عملکردی گردشگری در سه بعد فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی را بررسی و نقاط قوت و ضعف آن را به‌منظور برنامه‌ریزی بهینه مورد شناسایی و ارزیابی قرار دهد.

مواد و روش‌ها

هدف اصلی این پژوهش بررسی ادراک جوامع محلی نسبت به شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری شهرستان نطنز است. برای دستیابی به اهداف تحقیق، اطلاعات لازم از دو طریق کتابخانه‌ای و میدانی گردآوری شد. در روش کتابخانه‌ای با مطالعه مبانی نظری تحقیق و نیز مطالعه پیشینه پژوهش ابعاد اثرات گردشگری در مناطق روستایی شناسایی گردید. در نتیجه ابزار اندازه‌گیری به شکل پرسشنامه طراحی گردید. بخش اول پرسشنامه جهت توضیح موضوع و آشنایی پاسخ‌دهنده در نظر گرفته شده است. بخش دوم مشخصات عمومی پاسخ‌دهنده از جمله سن، تحصیلات، وضعیت تأهل و سابقه وی را در بر می‌گیرد. بخش دوم سوالات اختصاصی پرسشنامه (۶۷ سوال) است که با معیارها و شاخص‌های سنجش متغیرها براساس طیف پنج درجه‌ای لیکرت (بسیار کم = ۱، کم = ۲، متوسط = ۳، زیاد = ۴ و بسیار زیاد = ۵) در قالب سه بعد فرهنگی (۱۵ سوال)، اجتماعی (۴۵ سوال) و اقتصادی (۱۷ سوال) طراحی شده است. برای سنجش روایی ابزار، از اعتبار صوری استفاده گردید. به همین منظور پرسشنامه تحقیق در اختیار اساتید دانشگاه و خبرگان محلی گردشگری قرار گرفت و پس از انجام اصلاحات پیشنهادی روایی آن مورد تأیید قرار گرفت. برای کسب اطمینان از پایایی ابزار پژوهش یک مطالعه راهنما (پیش آزمون) با تعداد ۳۰ پرسشنامه انجام گرفت. نتایج محاسبه پایایی با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای بعد فرهنگی ۰/۹۰۴ محاسبه

1. Jae Hee Hwang, Seong Woo Lee

2. Lan Xue, Deborah Kerstetter, Carter Hunt

3. Victoria Sanagustin-Fons, Teresa Lafita-Cortés and José A. Moseñe

مطالعات مدیریت گردشگری عصر هوشمند، دوره ۱، شماره ۱، ۲۵-۱، پاییز و زمستان ۱۴۰۳

گردید. ضریب آلفای کل به مقدار ۰/۹۲۷ (بالاتر از ۰/۷) نشان‌گر پایایی و قابلیت اعتماد ابزار پژوهش است (جمینی و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۰۱). در جدول شماره (۱) نتایج مربوط به محاسبات پایایی ابزار پژوهش ارائه شده است.

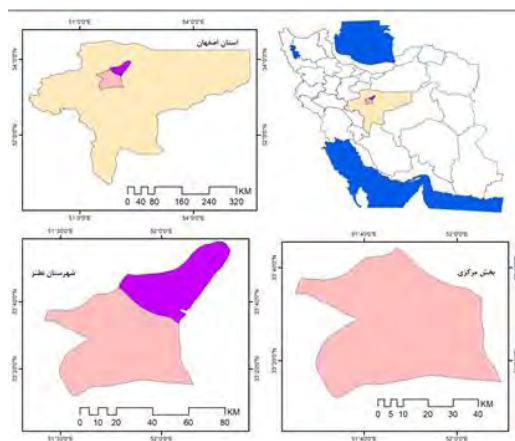
جدول ۱: نتایج پایایی ابزار پژوهش

بعد	تعداد متغیر	مقدار آلفای کرونباخ	بعد	تعداد متغیر	مقدار آلفای کرونباخ
فرهنگی	۱۵	۰/۹۰۴	اقتصادی	۱۷	۰/۹۵۱
اجتماعی	۴۰	۰/۹۲۸	کل	۷۲	۰/۹۲۷

مطالعات میدانی در ادامه فرآیند تحقیق با پرسشگری از جامعه روستایی منطقه مورد مطالعه ادامه یافته است. جامعه آماری ساکنان روستایی بخش مرکزی شهرستان نطنز به تعداد ۴۰۴۶ نفر است. برای محاسبه حجم نمونه از جدول مورگان^۱ استفاده و به این ترتیب حجم نمونه به تعداد ۳۰۱ نفر محاسبه شد. شیوه نمونه‌گیری در روستاهای مورد مطالعه تصادفی ساده است.

در مجموع روند تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری شده به صورت زیر بوده است: ابتدا عملکرد گردشگری در ابعاد فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی با استفاده از توزیع فراوانی و آزمون تی تک‌نمونه‌ای مورد سنجش و ارزیابی قرار گرفت. در ادامه برای بررسی معناداری تفاوت بین میانگین اثرگذاری هریک از عوامل مورد بررسی از آزمون آنوا استفاده گردید. با تأیید تفاوت بین میانگین اثرات مشاهده شده گروه‌بندی و اولویت‌بندی اثرات با استفاده از پس آزمون LSD صورت گرفت. برای ارزیابی اثر بهبود شاخص‌های فرهنگی روستاییان (متغیر مستقل در دو بعد ارزش‌های فرهنگی و آداب و رسوم) بر حمایت از توسعه گردشگری (متغیر وابسته) در مناطق روستایی بخش مرکزی شهرستان نطنز با استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری، مدل اثر به تفکیک طراحی شده و در یک مدل ترکیبی، اثر متغیر مستقل بر متغیر وابسته مورد سنجش و ارزیابی قرار گرفت. لازم به ذکر است برای تجزیه و تحلیل داده‌های گردآوری شده از دو نرم‌افزار SPSS و AMOS استفاده شده است.

شهرستان نطنز در فاصله ۱۲۰ کیلومتری شمال اصفهان، ۸۳ کیلومتری جنوب شرقی کاشان و ۳۲۵ کیلومتری تهران قرار دارد. این شهرستان دارای دو بخش امامزاده و مرکزی و پنج دهستان امامزاده آقا علی‌عباس، خالدآباد، برز رود، طر رود و کرکس است. به لحاظ موقعیت جغرافیایی در ۵۱ درجه و ۵۴ دقیقه و ۳۰ ثانیه طول جغرافیایی و ۳۳ درجه و ۳۲ دقیقه و ۳۰ ثانیه عرض جغرافیایی (رئوفی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۵: ۳۴۹) در شمال شرقی اصفهان واقع شده است (شکل ۲). موقعیت استراتژیک نطنز، واقع شدن در مجاورت آزادراه تهران-نطنز-اصفهان و جاده ترانزیت بندرعباس و عبور خطوط راه‌آهن شمال به جنوب و غرب به شرق نکات قابل توجهی است که بر اهمیت این شهرستان می‌افزاید (سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، واحد آمار و اطلاعات، ۱۳۹۶).

بررسی ادراک جوامع محلی نسبت به شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری / کیانی‌سلمی و عباسیان

شکل ۲: موقعیت جغرافیایی محدوده مورد مطالعه

بخش مرکزی شهرستان با ۴۱ روستای دارای سکنه شامل ایبانه، برز، طره، چیمه، هنجن، ولوجرد، طار، نیه، تکیه سادات، بیدهند، فریزهند، یارند، کمجان، همزا، مزده، رحمت‌آباد، پابت، ورگوران، نسران، اسپیدان، میلاجرد، ایبازن، تاج‌آباد، شمس‌آباد، طامه، رنگان، مارسار، گل‌آباد، شورغستان، گودرزن، چاه قم، حیدرآباد، صالح‌آباد، طرق، حسن‌آباد، دستجرد، خفر، جزن، اوره، جاریان، ویشه و طاهرآباد و ش براساس اطلاعات اخذ شده از مرکز بهداشت روستایی شهرستان نطنز دارای ۴۰۴۶ نفر جمعیت و ۱۶۷۵ خانوار است. این منطقه به دلیل داشتن آب‌وهوای معتدل، چشم‌اندازهای زیبا و بکر طبیعی قابلیت فراوانی در جذب گردشگر دارد. هم‌چنین وجود چشمه‌ها، آبشارها و برکه‌های فصلی و منطقه بیلاقی، زیستگاه‌های مناسبی را جهت گونه‌های مختلف جانوری به‌وجود آورده است (اداره کل میراث فرهنگی، صنایع‌دستی و گردشگری استان اصفهان، ۱۳۹۶). بخش مرکزی شهرستان نطنز باتوجه به برخورداری از آثار تاریخی و بافت ویژه روستایی به‌عنوان یک منطقه گردشگری عمل می‌کند. وجود آتشکده نطنز، مجموعه افوشته (شامل شربت‌خانه، حمام، آب انبار، خانقاه) مسجد جامع، کاخ تاج‌آباد، کاخ عباس‌آباد، مسجد جامع طرق‌رود و ایبانه و خانه‌های قدیمی و هم‌چنین روستاهای خوش آب‌وهوای آن در کوهپایه‌های کرکس زمینه‌چنین عملکردی را در منطقه به‌وجود آورده است (طرح جامع گردشگری شهرستان نطنز، ۱۳۸۹: ۳۹). همه این عوامل سبب شده است گردشگران بسیاری مناطق روستایی مورد مطالعه را به‌عنوان یک مقصد گردشگری برگزینند.

یافته‌های پژوهش

اطلاعات توصیفی حاصل از بررسی جامعه نمونه، میانگین سنی آنان را ۳۳/۳ برآورد کرده است. فراوانی جنسیت پاسخگویان حاکی از آن است ۱۸۰ نفر مرد و ۱۲۰ نفر را زنان تشکیل داده‌اند. ۳۵/۹ درصد از افراد مشارکت‌کننده در تحقیق افراد مجرد و ۶۳/۸ درصد متأهل بوده‌اند. درصد افرادی که وضعیت تأهل خود را اعلام نکرده‌اند، ۰/۳ درصد بوده است. از لحاظ سطوح تحصیلی ۳۸/۲ درصد دیپلم، ۲۲/۶ فوق‌دیپلم، ۲۶/۶ درصد کارشناسی، ۸/۳ درصد کارشناسی‌ارشد و ۱ درصد دکترا بوده‌اند. ۳ درصد نیز گزینه سایر را برای وضعیت تحصیلی خویش انتخاب نموده‌اند. ۲۴/۳ درصد از جامعه نمونه در بخش دولتی مشغول به‌کار هستند و بقیه افراد در بخش خصوصی اشتغال داشته‌اند. یکی از موضوعات مورد بررسی ارزیابی نظر پاسخگویان درخصوص رشد گردشگری است. نتایج نشان داد ۱۴ درصد از پاسخگویان رشد گردشگری طی سال‌های اخیر در منطقه مورد مطالعه را بسیار کم ارزیابی کرده‌اند. ۱۴/۶ درصد این مقدار را کم دانسته‌اند. ۳۴/۶ درصد معتقدند رشد گردشگری متوسط بوده و ۳۶/۶ درصد نیز رشد گردشگری را زیاد و بسیار زیاد می‌دانند. ۵۷/۸ درصد از افراد سود گردشگری برای منطقه را بیش‌تر از متوسط ارزیابی کرده‌اند. باین‌حال، ۹۱/۲ درصد از افراد تمایل به گسترش گردشگری داشته و ۹۱ درصد نیز اعلام حمایت از توسعه گردشگری کرده‌اند.

بررسی ادراک جامعه محلی نسبت به شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری در مناطق روستایی بخش مرکزی

شهرستان نطنز

برای بررسی معناداری اثر گردشگری بر ارتقای شاخص‌های فرهنگی در منطقه مورد مطالعه ۱۵ نماگر طراحی شد. نتایج آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای بررسی معناداری اثر گردشگری بر هریک از گویه‌ها در جدول شماره (۲) نشان داده شده است. چنان‌چه از سطح معناداری به‌مقدار کم‌تر از ۰/۰۵، برمی‌آید اثر گردشگری بر ارتقای وضعیت فرهنگی ساکنان مورد تأیید قرار می‌گیرد. مثبت شدن سطوح پایین و بالای معناداری در سطح اطمینان ۹۵ درصد نشان می‌دهد وضعیت شاخص‌های فرهنگی مردم در نتیجه توسعه گردشگری بیش از مقدار متوسط آزمون (حد متوسط ۳) بوده و ارتقا یافته است.

جدول ۲: بررسی معناداری اثر گردشگری بر ارتقای شاخص‌های فرهنگی

گویه	آماره تی	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	سطوح معناداری ۹۵٪		ارزیابی اثر
					حد پایین	حد بالا	
حمایت از الگوها و ارزش‌های فرهنگی و محلی	۸/۳۷	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۵۵	۰/۴۲	۰/۶۸	تأیید
گسترش و یکپارچگی فرهنگی	۶/۵۳	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۳۹	۰/۲۷	۰/۵۰	تأیید
همگرایی فرهنگی	۵/۵۵	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۳۳	۰/۲۱	۰/۴۵	تأیید
تقویت وحدت در بین اهالی	۹/۱۲	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۵۶	۰/۴۳	۰/۶۸	تأیید
همخوانی فرهنگ جامعه با جاذبه‌ها	۳/۶	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۲۱	۰/۰۹	۰/۳۳	تأیید
تبادلات فرهنگی	۴/۵۴	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۲۷	۰/۱۵	۰/۳۹	تأیید
تغییر الگوی مصرف	۲/۹۸	۲۹۹	۰/۰۰۳	۰/۱۸	۰/۰۶	۰/۲۹	تأیید
افزایش سطح آگاهی و دانش	۹/۰۷	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۵۶	۰/۴۴	۰/۶۸	تأیید
مهمان‌نوازی ساکنان روستا	۱۹/۵۱	۲۹۹	۰/۰۰۰	۱/۱۰	۰/۹۹	۱/۲	تأیید
حفظ میراث فرهنگی	۱۰/۴۰	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۶۸	۰/۵۵	۰/۸۰	تأیید
پذیرش و استقبال از گردشگران نزد مردم روستا	۱۱/۸۱	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۷۲	۰/۶۰	۰/۸۴	تأیید
احساس تعلق به فرهنگ بومی	۹/۰۷	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۵۹	۰/۴۶	۰/۷۲	تأیید
افزایش تنوع فرهنگی	۵/۵۷	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۳۶	۰/۲۳	۰/۴۹	تأیید
علاقه به زندگی در روستا	۸/۳۷	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۵۵	۰/۴۲	۰/۶۸	تأیید
برگزاری مراسم و جشن‌های موسمی و محلی	۵/۵۵	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۴۳	۰/۲۸	۰/۵۹	تأیید
پایداری فرهنگی	۱۲/۱۱	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۵۰	۰/۴۱۲	۰/۵۸	تأیید

ادراک جامعه محلی نسبت به شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری در مناطق روستایی بخش مرکزی شهرستان نطنز

در ادامه وضعیت شاخص‌های اجتماعی مورد بررسی و ارزیابی قرار گرفته است. پس از مطالعه پیشینه پژوهش و بهره‌گیری از ادبیات نظری ۴۰ شاخص طراحی گردید و مورد پرسشگری قرار گرفت. در جدول شماره (۳) شاخص‌های به کار رفته در پژوهش و نتایج آزمون تی نشان داده شده است. ارقام ارائه شده در ستون سطح معناداری به میزان بالاتر از ۰/۰۵ برای شاخص‌های عضویت در تعاونی و تعامل با مراکز حمایتی، ایجاد تفریحات سالم، مهارت در انجام فعالیت‌های گردشگری و برنامه‌ریزی جهت گذران اوقات فراغت نشان می‌دهد. گسترش گردشگری در منطقه مورد مطالعه بر بهبود شاخص‌های فوق‌الذکر اثربخش نبوده است، اما درخصوص سایر شاخص‌های بعد اجتماعی، سطح معناداری کم‌تر از ۰/۰۵ به همراه مثبت شدن حدود پایین و بالای سطح اطمینان بیان‌گر معناداری اثر گردشگری بر بهبود شاخص‌های اجتماعی در منطقه مورد مطالعه بوده است. در نهایت نتایج آزمون تی برای کلیه شاخص‌های اجتماعی از طریق ایجاد یک شاخص ترکیبی سنجیده شده است. مقدار آماره تی به میزان ۸/۳۱ با سطح معناداری ۰/۰۰۰ و دامنه‌های مثبت برای سطوح معناداری در سطح اطمینان ۹۵٪ درصد حاکی از رد فرض صفر مبنی بر عدم ارتقای شاخص‌های اجتماعی ناشی از توسعه گردشگری بوده است.

جدول ۳: بررسی معناداری اثر گردشگری بر ارتقای شاخص‌های اجتماعی

گویه	آماره	درجه	سطح	اختلاف	سطوح معناداری ۹۵٪	ارزیابی اثر
------	-------	------	-----	--------	-------------------	-------------

بررسی ادراک جوامع محلی نسبت به شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری / کیانی‌سلمی و عباسیان

تی	آزادی	معناداری	میانگین	حد پایین	حد بالا	
۹/۴۴	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۵۵	۰/۴۳	۰/۶۶	رفت‌وآمد با اهالی روستا
۳/۶۶	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۲۲	۰/۱۰	۰/۳۴	علاقه به مسافرت‌های دسته‌جمعی
۴/۷	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۳۰	۰/۱۷	۰/۴۳	تعامل با شورا، دهیاری و نهادهای دولتی
۲/۳	۲۹۹	۰/۰۲۱	۰/۱۴	۰/۰۲	۰/۲۷	تعامل با افراد غیربومی
۱/۹	۲۹۹	۰/۰۴۷	۰/۳۷	۰/۰۰۵	۰/۷۳	میزان حضور در مسجد، میزان ارتباط با بسیج
۱/۱۶	۲۹۹	۰/۲۴۶	۰/۰۷	-۰/۰۴	۰/۱۸	عضویت در تعاونی و تعامل با مراکز حمایتی
۶/۶۴	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۴۱	۰/۲۹	۰/۵۳	همفکری و مشورت در امور روستا
۳/۹۹	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۷۳	۰/۳۷	۱/۰۸	مشارکت در فعالیتهای عمرانی روستا
۴/۴۹	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۲۹	۰/۱۶	۰/۴۲	همکاری با دست‌اندرکاران فعالیتهای گردشگری
۵/۶۴	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۳۸	۰/۲۴	۰/۵۱	کمک به حل مشکلات مردم روستا
۰/۶۰	۲۹۹	۰/۵۴۷	۰/۰۴	-۰/۰۹	۰/۱۷	برنامه‌ریزی جهت گذران اوقات فراغت
۳/۸۶	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۲۶	۰/۱۳	۰/۴۰	شناخت و آگاهی از مسائل گردشگری روستا
۱/۶۱	۲۹۹	۰/۱۰۸	۰/۱۱	-۰/۰۲	۰/۲۴	مهارت در انجام فعالیتهای گردشگری
۴/۳	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۳۱	۰/۱۶	۰/۴۵	شناخت و معرفی جاذبه‌های گردشگری روستا
-۴/۹	۲۹۹	۰/۰۰۰	-۰/۳۵	۰/۴۹	-۰/۲۱	شرکت در دوره‌های آموزشی
۳/۸	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۴۶	۰/۲۲	۰/۷۰	آشنا شدن افراد غیربومی با جاذبه‌های گردشگری
۱/۱۶	۲۹۹	۰/۲۴۴	۰/۰۸	۰/۰۵	۰/۲۲	ایجاد تفریحات سالم
۷/۲	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۴۸	۰/۳۵	۰/۶۱	همدلی و یکرنگی با اهالی روستا
۴/۱۳	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۲۹	۰/۱۵	۰/۴۳	حل اختلاف روستا به صورت کدخدامنشانه
۲/۸۷	۲۹۹	۰/۰۰۴	۰/۲۱	۰/۰۶	۰/۳۵	میزان مراجعه به ریش سفیدان روستا
۷/۸۲	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۴۴	۰/۳۳	۰/۵۵	تمایل به حضور در مکان‌های عمومی
۷/۸۹	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۴۷	۰/۳۵	۰/۵۹	میزان اعتماد به دیگر اهالی روستا
۵/۴۸	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۳۵	۰/۲۲	۰/۴۸	کاهش تنش‌های اجتماعی
۷/۴۱	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۴۵	۰/۳۳	۰/۵۶	توانایی کار گروهی
۳/۹۷	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۴۶	۰/۲۳	۰/۶۸	توانایی پذیرش مسئولیتهای جدید
۷/۴۷	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۴۶	۰/۳۴	۰/۵۸	داشتن قاطعیت در کارها
۵/۹۹	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۳۶	۰/۲۴	۰/۴۷	اطمینان در تصمیم‌گیری‌های جمعی
۵/۷۵	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۴	۰/۲۶	۰/۵۳	ایجاد انگیزه جهت ماندگاری در روستا
۲/۰۵	۲۹۹	۰/۰۴۱	۰/۱۳	۰/۰۰۵	۰/۲۶	ارتباطات مستمر و نزدیک با روستاهای مجاور
۸/۳۷	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۵۳	۰/۴۱	۰/۶۶	ایجاد زمینه احساس امنیت
۸/۵۶	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۵۲	۰/۴۰	۰/۶۳	رضایت از وضعیت جسمانی خود
۶/۱۲	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۳۶	۰/۲۴	۰/۴۸	رضایت از بهداشت محیط
۱۰/۱۳	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۶۷	۰/۵۴	۰/۸۰	لذت بردن از زندگی در روستا
۶/۱۷	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۴۰	۰/۲۷	۰/۵۳	احساس رضایتمندی از کار در روستا

احساس معنادار بودن زندگی	۷/۸۵	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۴۸	۰/۳۵	۰/۶۰	تأیید اثر
عدم تمایل به مهاجرت از روستا	۴/۱۱	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۲۷	۰/۱۴	۰/۳۹	تأیید اثر
بالا بردن رفاه اهالی روستا	۵/۱۴	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۳۴	۰/۲۱	۰/۴۸	تأیید اثر
وضعیت مطلوب برای پذیرش گردشگران	۳/۲۴	۲۹۹	۰/۰۰۱	۰/۵۱	۰/۲۰	۰/۸۲	تأیید اثر
احساس وظیفه	۷/۳۱	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۴۴	۰/۳۲	۰/۵۶	تأیید اثر
احساس مسئولیت در قبال ساکنان روستا در امور گردشگری	۷/۸۰	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۴۹	۰/۳۷	۰/۶۲	تأیید اثر
پایداری اجتماعی	۸/۳۱	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۳۵	۰/۲۶	۰/۴۳	تأیید

بررسی ادراک جامعه محلی نسبت به شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری در مناطق روستایی بخش مرکزی شهرستان نطنز

آگاهی از عملکرد توسعه گردشگری روستایی بر بهبود شاخص‌های اقتصادی با استفاده از ۱۷ شاخص مورد ارزیابی قرار گرفته است. نگاهی به مقادیر سطح معناداری ارائه شده در جدول شماره (۴) نشان می‌دهد توسعه گردشگری در محدوده مورد مطالعه منجر به ایجاد اشتغال در زمینه خدمات گردشگری، توسعه فعالیت‌های کارآفرینی، ارائه صنایع دستی، افزایش دارایی‌های روستایی و سرمایه‌گذاری در جذب گردشگر نشده است. همچنین درمورد سایر شاخص‌های مورد بررسی علی‌رغم سطوح معناداری کمتر از ۰/۰۵، منفی شدن کرانه‌های پایین و بالای اطمینان در بازه ۹۵ درصد نشان‌گر آن است اثرگذاری توسعه گردشگری بر ارتقای شاخص‌های اقتصادی در محدوده مورد مطالعه کمتر از میانگین مورد بررسی بوده است. چنین استنباط می‌گردد هرگاه مقدار حد بالا و پایین منفی باشد میانگین از مقدار مشاهده شده (حد واسط ۳) کوچکتر است (شاطریان و کیانی، ۱۳۹۶: ۷۳). بدین لحاظ، اثر گردشگری بر بهبود وضعیت اقتصادی بخش روستایی شهرستان نطنز مورد تأیید قرار نمی‌گیرد.

جدول ۴: بررسی معناداری اثر گردشگری بر ارتقای شاخص‌های اقتصادی

گویه	آماره تی	درجه آزادی	سطح معناداری	اختلاف میانگین	سطوح معناداری ۹۵٪		ارزیابی اثر
					حد پایین	حد بالا	
افزایش اشتغال در بخش‌های خدمات، کشاورزی و صنعت	۲/۸	۲۹۹	۰/۰۰۵	۰/۱۹	۰/۵۸	۰/۳۲	تأیید اثر
ایجاد اشتغال در زمینه خدمات گردشگری	-۰/۱۸	۲۹۹	۰/۸۵۳	-۰/۰۱	-۰/۱۵	۰/۱۲	عدم تأیید
توسعه فعالیت‌های کارآفرینی	-۱/۶	۲۹۹	۰/۱۰۷	-۰/۱۱	-۰/۲۴	۰/۰۲	عدم تأیید
تنوع شغلی	-۳/۹	۲۹۹	۰/۰۰۰	-۰/۲۹	-۰/۴۳	-۰/۱۴	عدم تأیید
اشتغال افراد بیکار	-۳/۴	۲۹۹	۰/۰۰۱	-۰/۲۶	-۰/۴۱	-۰/۱۱	عدم تأیید
قیمت زمین در بافت مسکونی و حاشیه روستاها	۹/۲	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۵۵	۰/۴۳	۰/۶۷	تأیید اثر
قیمت کالاها و تولیدات محلی زمان حضور گردشگر	۵/۶	۲۹۹	۰/۰۰۰	۰/۳۸	۰/۲۴	۰/۵۱	تأیید اثر
تنوع بخشی به منابع درآمدی خانوار و افزایش آن	۳/۴	۲۹۹	۰/۰۰۱	۰/۲۰	۰/۰۸	۰/۳۲	تأیید اثر
ارائه صنایع دستی	-۱/۲	۲۹۹	۰/۲۱۴	-۰/۰۹	-۰/۲۴	۰/۰۵	عدم تأیید
افزایش دارایی‌های روستایی	-۰/۶۲	۲۹۹	۰/۵۳۳	-۰/۰۴	-۰/۱۷	۰/۰۹	عدم تأیید
فرصت‌های پس‌انداز خانوارها	-۲/۸	۲۹۹	۰/۰۰۴	-۰/۲۰	-۰/۳۴	-۰/۰۶	عدم تأیید
سرمایه‌گذاری فردی در روستا	-۳/۱	۲۹۹	۰/۰۰۲	-۰/۲۱	-۰/۳۴	-۰/۰۸	عدم تأیید
سرمایه‌گذاری در مشاغل سنتی	-۳/۲	۲۹۹	۰/۰۰۱	-۰/۲۳	-۰/۳۷	-۰/۰۹	عدم تأیید

بررسی ادراک جوامع محلی نسبت به شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری / کیانی‌سلمی و عباسیان

عدم تأیید	-۰/۱۶	-۰/۴۲	-۰/۲۹	۰/۰۰۰	۲۹۹	-۴/۵	سرمایه‌گذاری‌های غیردولتی در جاذبه‌ها
عدم تأیید	-۰/۲۶	-۰/۵۳	-۰/۴۰	۰/۰۰۰	۲۹۹	-۵/۶	سرمایه‌گذاری در بخش‌های صنعتی
عدم تأیید	۰/۰۰۳	-۰/۲۷	-۰/۱۳	۰/۰۵۶	۲۹۹	-۱/۹	سرمایه‌گذاری در جذب گردشگر
عدم تأیید	-۰/۱۴	-۰/۴۰	-۰/۲۷	۰/۰۰۰	۲۹۹	-۴/۲	افزایش تعداد سرمایه‌گذاران
عدم تأیید	۰/۰۲	-۰/۱۷	-۰/۰۷	۰/۱۵۹	۲۹۹	-۱/۴۱	پایداری اقتصادی

در نهایت برای پاسخ به فرضیه پژوهش و بررسی معناداری اثر توسعه گردشگری روستایی بر ارتقای شاخص‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی یک شاخص ترکیبی از مجموع نماگرهای به کار رفته در ابعاد فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی ساخته شد. نتایج آزمون تی در جدول شماره (۵) بیان گر آن است توسعه گردشگری روستایی در محدوده مورد مطالعه منجر به بهبود شاخص‌ها به طور کلی شده است.

جدول ۵: بررسی معناداری اثر گردشگری بر ارتقای شاخص‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی

ارزیابی اثر	سطوح معناداری ۹۵٪		اختلاف میانگین	سطح معناداری	درجه آزادی	میانگین	آماره تی	گویه
	حد بالا	حد پایین						
تأیید	۰/۳۳	۰/۱۸	۰/۲۵	۰/۰۰۰	۲۹۹	۳/۲۲	۶/۶۰	ارتقاء شاخص‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی

بررسی معناداری تفاوت بین میانگین اثرگذاری گردشگری در ابعاد فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی

در جدول شماره (۶) بررسی معناداری تفاوت میانگین شاخص‌های هر سه بعد اثرات مشاهده شده فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی با بهره‌گیری از آزمون ANOVA مورد بررسی قرار گرفته است. هدف اصلی این آزمون مقایسه میانگین‌های چند گروه (بیش از دو گروه) یا چند جامعه است. فرض صفر در این آزمون برابری میانگین تمام گروه‌هاست؛ بنابراین رد فرض صفر بیان گر معناداری مدل بوده و نشان می‌دهد میانگین حداقل یکی از گروه‌ها متفاوت از دیگری است. پیش شرط استفاده از آزمون آنوا، برابری واریانس‌های گروه‌های مشاهده شده است. نتایج جدول شماره (۶) حاکی از برابری واریانس‌هاست؛ به این ترتیب می‌توان از آزمون آنوا بهره برد.

جدول ۶: نتیجه آزمون برابری واریانس‌ها

آماره آزمون لون	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	سطح معناداری
۱۷/۸۶۷	۲	۸۹۹	۰/۰۰۰

طبق یافته‌های ارائه شده در جدول شماره (۷) سطح آماره معناداری آزمون (۰/۰۰۰) حاکی از عدم برابری میانگین اثرات گردشگری بر ارتقای شاخص‌هاست. سطح معناداری ۰/۰۰۰ نشان می‌دهد بین میانگین ابعاد فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی اثرات گردشگری در مناطق روستایی تفاوت وجود داشته است.

جدول ۷: بررسی معناداری تفاوت بین اثرات مشاهده شده

شاخص	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره f	سطح معناداری
میان گروهی	۵۰/۰۶۵	۲	۲۷/۰۳۲	۴۳/۶۷۶	۰/۰۰
درون گروهی	۵۵۶/۴۲۰	۸۹۹	۰/۶۱۹		

رد شدن فرض صفر به این معناست که حداقل یکی از گروه‌ها با سایرین تفاوت دارد، اما این که تفاوت بین کدام گروه‌ها وجود دارد، مشخص نیست؛ بنابراین باید به سراغ روش‌هایی برای مقایسه جفت‌جفت میانگین‌ها رفت. این سوال مطرح می‌شود که تفاوت

مطالعات مدیریت گردشگری عصر هوشمند، دوره ۱، شماره ۱، ۲۵-۱، پاییز و زمستان ۱۴۰۳

میانگین بین کدام سه گروه از اثرات معنادار می‌باشد؟ در همین راستا روش‌های متنوعی برای مقایسه میانگین بین گروه‌ها وجود دارد که یکی از آن‌ها پس آزمون ال‌اس‌دی^۱ است (جدول ۸).

جدول ۸: نتایج آزمون ال‌اس‌دی برای مقایسه میانگین‌ها

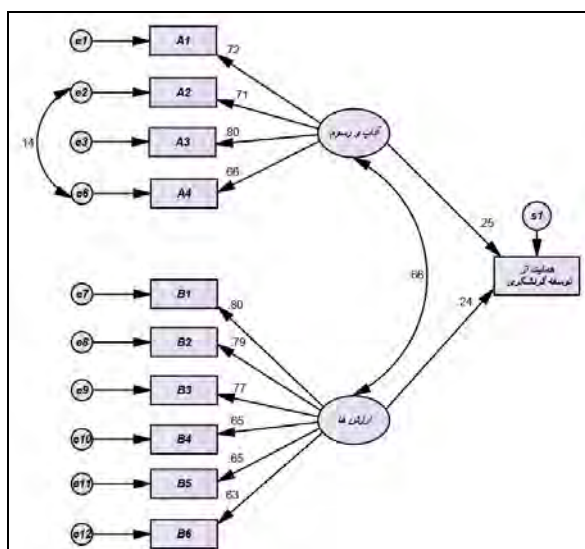
گروه اول	گروه دوم	میانگین تفاوت گروه اول و دوم	خطای استاندارد	سطح معناداری	
				حد پایین	حد بالا
فرهنگی	اجتماعی	۰/۱۵۶۱۰*	۰/۰۶۴۱۸	۰/۰۳۰۱	۰/۲۸۲۱
	اقتصادی	۰/۵۷۹۲۴*	۰/۰۶۴۱۳	۰/۴۵۳۴	۰/۷۰۵۱
اجتماعی	فرهنگی	-۰/۱۵۶۱۰*	۰/۰۶۴۱۸	-۰/۲۸۲۱	-۰/۰۳۰۱
	اقتصادی	۰/۴۲۳۱۴*	۰/۰۶۴۱۸	۰/۲۹۷۲	۰/۵۴۹۱
اقتصادی	فرهنگی	-۰/۵۷۹۲۴*	۰/۰۶۴۱۸	-۰/۷۰۵۱	-۰/۴۵۳۴
	اجتماعی	-۰/۴۲۳۱۴*	۰/۰۶۴۱۸	-۰/۵۴۹۱	-۰/۲۹۷۲
* میانگین اختلاف در سطح ۰/۰۵ خطا معنادار است.					

در گروه اول اثرات فرهنگی گردشگری با سایر پارامترها مقایسه شده است. همان‌گونه که سطح معناداری نشان می‌دهد اثرات فرهنگی گردشگری با اثرات اجتماعی و اقتصادی دارای تفاوت بوده است؛ به‌گونه‌ای که میانگین اثرات فرهنگی از میانگین اثرات اجتماعی و اقتصادی بالاتر می‌باشد. در گروه دوم، با تأیید وجود تفاوت بین میانگین عامل اجتماعی با میانگین اثرات فرهنگی و اقتصادی، سطوح پایین و بالای سطح معناداری نشان‌گر آن است میانگین اثرات اجتماعی از اثرات فرهنگی پایین‌تر و از اثرات اقتصادی بالاتر بوده است. به‌این‌ترتیب، می‌توان چنین نتیجه گرفت میانگین اثر عامل اقتصادی از اثرات اجتماعی و فرهنگی پایین‌تر بوده است. نتایج با توجه به سطح معناداری و کرانه‌های پایین و بالای سطح اطمینان نشان‌گر آن است گردشگری به‌ترتیب بر پایداری فرهنگی، اجتماعی و در انتها اقتصادی اثرگذار بوده است.

تبیین مکانیسم اثر پایداری فرهنگی بر حمایت ساکنان از توسعه گردشگری

ارزیابی ارتباط بین عوامل فرهنگی و بررسی میزان اثربخشی آن بر حمایت از توسعه گردشگری با استفاده از مدل‌سازی معادلات ساختاری بر مبنای دو عامل پنهان آداب‌ورسوم و ارزش‌های فرهنگی و متغیر آشکار حمایت از توسعه گردشگری صورت گرفت. شکل شماره (۲) مدل ساختاری ارتباط بین عوامل پایداری فرهنگی و اثر آن بر حمایت از توسعه گردشگری را نشان می‌دهد.

بررسی ادراک جوامع محلی نسبت به شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری / کیانی‌سلمی و عباسیان

شکل ۲: مدل ساختاری ارتباط بین عوامل ارتقای فرهنگی و اثر آن بر حمایت از توسعه گردشگری

در جدول (۹) متغیرهای به کار رفته در مدل، مسیر اثرگذاری، مقدار تخمین غیراستاندارد، خطای معیار، نسبت بحرانی، سطح معناداری و مقدار پارامترهای لامدا معرفی شده‌اند. معیار تأیید یا رد فرضیه، سطح معناداری است. اگر سطح معناداری فرضیه‌ای کمتر از ۰/۰۵ باشد آن فرضیه مورد تأیید قرار می‌گیرد.

جدول ۹: رگرسیون وزنی مدل ساختاری ارتباط بین عوامل ارتقای فرهنگی و اثر آن بر حمایت از توسعه گردشگری

مدل	تحلیل مسیر	کد	متغیر	تخمین غیراستاندارد	خطای معیار	نسبت بحرانی	معناداری	پارامتر لامدا
شناسایی عوامل فرهنگی	آداب و رسوم (۰/۲۵)	A1	مهمان‌نوازی ساکنان روستا	۱/۰۰۰	-	-	-	۰/۷۱۸
		A2	حفظ میراث فرهنگی	۱/۱۴۶	۰/۱۰۷	۱۰/۶۹	۰/۰۰۰	۰/۷۱۴
		A3	پذیرش و استقبال از گردشگران	۱/۲۰۲	۰/۱۰۲	۱۱/۸۲	۰/۰۰۰	۰/۸۰۰
		A4	برگزاری مراسم و جشن‌های موسمی و محلی	۱/۲۸۳	۰/۱۲۸	۹/۹۸	۰/۰۰۰	۰/۶۶۵
	ارزش‌ها (۰/۲۴)	B1	حمایت از الگوها و ارزش‌های فرهنگی و محلی	۱/۰۰۰	-	-	-	۰/۷۹۹
		B2	گسترش و یکپارچگی فرهنگی	۰/۸۸۳	۰/۰۶۲	۱۴/۳۰	۰/۰۰۰	۰/۷۸۶
		B3	همگرایی فرهنگی	۰/۸۷۵	۰/۰۶۲	۱۴/۰۵	۰/۰۰۰	۰/۷۷۴
		B4	تقویت وحدت در اهالی	۰/۷۵۳	۰/۰۶۶	۱۱/۴۵	۰/۰۰۰	۰/۶۵۱
		B5	همخوانی فرهنگ و جاذبه‌ها	۰/۷۳۹	۰/۰۶۴	۱۱/۴۶	۰/۰۰۰	۰/۶۵۱
		B6	تبادلات فرهنگی	۰/۷۱۷	۰/۰۶۶	۱۰/۹۴	۰/۰۰۰	۰/۶۲۵

یافته‌های حاصل از مدل مفهومی تحقیق نشان می‌دهد که از بین شاخص‌های بعد آداب و رسوم فرهنگی، پذیرش و استقبال از گردشگران نزد مردم روستا نقش بیش‌تری در تشریح آداب و رسوم فرهنگی ساکنان داشته است. پس از آن مهمان‌نوازی ساکنان روستا با پارامتر لامدا به مقدار ۰/۷۲ در جایگاه دوم از حیث تبیین این بعد قرار داشته است. حفظ میراث فرهنگی با بار عاملی ۰/۷۱ و برگزاری مراسم و جشن‌های موسمی و محلی با بار عاملی ۰/۶۶ در جایگاه‌های بعدی همبستگی با عامل آداب و رسوم فرهنگی قرار گرفته‌اند. بار عاملی ۰/۸ برای متغیر حمایت از الگوها و ارزش‌های فرهنگی و محلی بیش‌ترین همبستگی را با عامل ارزش‌های فرهنگی داشته است. متغیر گسترش و یکپارچگی فرهنگی بار عاملی ۰/۷۹ را به خود اختصاص داده است و به این معنی است که در جایگاه دوم

مطالعات مدیریت گردشگری عصر هوشمند، دوره ۱، شماره ۱، ۱-۲۵، پاییز و زمستان ۱۴۰۳

تبیین عامل ارزش‌های فرهنگی قرارگرفته است. سومین عامل اثرگذار در تشریح متغیر پنهان ارزش‌های فرهنگی مربوط به متغیر همگرایی فرهنگی با بار عاملی ۰/۷۷ است. پس از آن متغیرهای تبادلات فرهنگی، همخوانی فرهنگ جامعه با جاذبه‌ها و تقویت وحدت در بین اهالی با بارهای عاملی ۰/۶۵، ۰/۶۵ و ۰/۶۳ در تشریح و تبیین متغیر پنهان ارزش‌های فرهنگی نقش داشته‌اند. بررسی اثرگذاری ارزش‌ها و آداب‌ورسوم فرهنگی بر متغیر آشکار حمایت از توسعه گردشگری با در نظر گرفتن پارامتر لامبدا و نیز سطح معناداری مورد ارزیابی قرار گرفته است. چنانچه نتایج موجود در جدول شماره (۱۰) نشان می‌دهد این اثرگذاری با بارهای عاملی ۰/۲۵ و ۰/۲۴ و نیز سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ به میزان ۰/۰۰۵ و ۰/۰۰۴ در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار می‌گیرد. می‌توان چنین گفت ارتقای ارزش‌ها و آداب و رسوم فرهنگی در بین ساکنان روستایی منجر به حمایت از توسعه گردشگری و تمایل به آن شده است.

جدول ۱۰: نتایج رگرسیون وزنی مدل ساختاری اثر عوامل فرهنگی بر حمایت از توسعه گردشگری

تحلیل مسیر	متغیر	تخمین غیراستاندارد	خطای معیار	نسبت بحرانی	سطح معناداری	پارامتر لامدا
آداب و رسوم	حمایت از توسعه گردشگری	۰/۲۴۵	۰/۰۰۵	۲/۸۲	۰/۱۱۶	۰/۲۴۵
ارزش‌ها	حمایت از توسعه گردشگری	۰/۲۳۹	۰/۰۰۴	۲/۸۴	۰/۰۸۶	۰/۲۳۹

بررسی همبستگی بین ابعاد فرهنگی پایداری گردشگری

نتایج حاصل از تأیید روابط رگرسیونی بین ابعاد فرهنگی (آداب و رسوم و ارزش‌های فرهنگی) روستاییان در جدول (۱۱) نشان می‌دهد پارامتر لامدای محاسبه شده برای این رابطه کوواریانسی ۰/۶۵۶ با سطح معناداری ۰/۰۰۰ بوده است. به این ترتیب شواهد دلالت بر آن دارد ارتقای عامل ارزش‌ها بر بهبود کیفیت آداب‌ورسوم فرهنگی اثرگذار است. همچنین بهبود و ارتقا در آداب‌ورسوم فرهنگی اثر مستقیمی بر ارزش‌های فرهنگی جامعه روستایی خواهد داشت.

جدول ۱۱: رگرسیون وزنی مدل همبستگی آداب و رسوم و ارزش‌های فرهنگی

پارامتر لامدا	سطح معناداری	مقدار بحرانی	خطای معیار	تخمین غیراستاندارد	مسیر
۰/۶۵۶	***	۷/۲۱۸	۰/۰۵۹	۰/۴۲۳	ارزش‌های فرهنگی <--> آداب‌ورسوم

(مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۶)

برازش مدل‌های ساختاری به دو صورت برازش کلی و برازش جزئی مورد انجام قرار می‌گیرد. طبق یافته‌های ارائه شده در جدول شماره (۱۲) شاخص (CMIN/DF) برابر است با ۲/۵۱، مقدار (RMSEA) برابر با ۰/۱۸، شاخص نیکویی برازش (PGFI) برابر با ۰/۵۸۵ است که مقدار مطلوب برای مدل فوق تلقی می‌گردد. همچنین در جدول فوق مقدار شاخص نسبت اقتصاد (PRATIO) برابر با ۰/۷۴۵ است. مقدار شاخص برازش مقتصد هنجار شده (PNFI) برابر با ۰/۶۹۱ و شاخص (PCFI) برابر با ۰/۷۱۱ است. همه موارد یاد شده به‌همراه اطلاعات تکمیلی ارائه شده در جدول شماره (۱۲) نشان می‌دهد مدل پژوهش مورد حمایت داده‌های تجربی قرار دارد.

جدول ۱۲: نتایج بررسی شاخص‌های برازش مدل

شاخص	مقدار	خوب	قابل قبول	نامناسب
مطلق	CMIN/DF	۲/۵۱	۳-۱	بیش از ۵
مطلق	GFI	۰/۹۴۲	بالای ۰/۹۵	کمتر از ۰/۹۰

بررسی ادراک جوامع محلی نسبت به شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری / کیانی‌سلمی و عباسیان

مقتصد	شاخص نیکویی برآزش تعدیل شده	AGFI	۰/۹۰۶	بالای ۰/۹۵	۰/۹۰-۰/۹۵	کمتر از ۰/۹۰
مقتصد	شاخص نیکویی برآزش مقتصد	PGFI	۰/۵۸۵	بالای ۰/۵۵	۰/۵۰-۰/۵۵	کمتر از ۰/۵۰
تطبیقی	شاخص بهنجار بنتلر و بونت	NFI&DELTA1	۰/۹۲۷	بالای ۰/۹۵	۰/۹۰-۰/۹۵	کمتر از ۰/۹۰
تطبیقی	شاخص برآزش نسبی	RFI	۰/۹۰۱	بالای ۰/۹۰	۰/۸۵-۰/۹۰	کمتر از ۰/۸۵
تطبیقی	شاخص برآزش افزایشی	IFI& DELTA2	۰/۹۵۴	بالای ۰/۹۵	۰/۹۰-۰/۹۵	کمتر از ۰/۹۰
تطبیقی	شاخص برآزش توکر- لوئیس	TLI & rohz	۰/۹۳۸	بالای ۰/۹۵	۰/۹۰-۰/۹۵	کمتر از ۰/۹۰
تطبیقی	شاخص برآزش تطبیقی	CFI	۰/۹۵۴	بالای ۰/۹۵	۰/۹۰-۰/۹۵	کمتر از ۰/۹۰
مقتصد	شاخص نسبت اقتصاد	PRATIO	۰/۷۴۵	بالای ۰/۶۰	۰/۵۰-۰/۶۰	کمتر از ۰/۵۰
مقتصد	شاخص برآزش مقتصد هنجار شده	PNFI	۰/۶۹۱	بالای ۰/۶۰	۰/۵۰-۰/۶۰	کمتر از ۰/۵۰
مقتصد	شاخص برآزش تطبیقی مقتصد	PCFI	۰/۷۱۱	بالای ۰/۶۰	۰/۵۰-۰/۶۰	کمتر از ۰/۵۰
مطلق	ریشه دوم مربعات خطای برآورد	RMSEA	۰/۰۷۱	کمتر ۰/۰۵	۰/۰۵-۰/۰۸	بیش از ۰/۰۸
-	درجه آزادی	DF	۴۱	-	-	-

بحث

نتایج بررسی اقتصادی توسعه گردشگری در محدوده مورد مطالعه نشان می‌دهد گردشگری در بخش مرکزی شهرستان نطنز علی‌رغم انتظار عمومی برای افزایش منفعت مردم بومی به‌عنوان رکن اصلی توسعه گردشگری موجب افزایش قیمت کالا و تولیدات محلی در زمان حضور گردشگر و نیز افزایش قیمت زمین در بافت مسکونی و حاشیه روستاها و بورس‌بازی زمین به‌عنوان آثار منفی گردشگری در بعد اقتصادی گردیده است. همان‌طور که در برخی پژوهش‌های انجام شده به آن اشاره شده است (بهرامی، ۱۳۹۵). مشکلی که مقاصد گردشگری به طور عمده با آن رو به رو هستند. علاوه بر آن، توسعه گردشگری به‌میزان متوسطی برای جامعه محلی ایجاد اشتغال در زمینه خدمات گردشگری نموده است. به عبارت دیگر بیش‌تر فرصت‌های شغلی موجود به سرمایه‌گذارانی اختصاص یافته که عمدتاً سکنه روستایی نبوده‌اند. چنان‌چه تنوع شغلی، اشتغال افراد بیکار و توسعه فعالیت‌های کارآفرینی نیز مورد تأیید قرار نگرفته است. این وضعیت می‌تواند سبب بی‌تفاوتی و بعضاً ایجاد حس خصومت در مردم محلی نسبت به گردشگران شود. چنان‌چه نظریه تبادل اجتماعی معتقد است اگر هر ارتباطی را که میان یک فرد از جامعه محلی با یک گردشگر برقرار می‌شود به‌مثابه یک معامله بدانیم، اگر جامعه محلی این معامله را به‌سود خود بداند برای شرکت در آن ابراز تمایل می‌کند. برعکس این حالت زمانی اتفاق خواهد افتاد که مردم محلی ادراک مثبتی از اثرات اقتصادی گردشگری نداشته باشند. ضعف عملکرد اقتصادی گردشگری در تحقیق جمعه‌پور و کیومرث (۱۳۹۱) نیز ذکر گردیده است. این امر نشان می‌دهد در برخی مناطق عملکرد گردشگری دچار نقص است و برای رفع این نقیصه تدوین تسهیلات اعتباری و حمایتی لازم از روستاییان می‌تواند بهبود دهنده فرصت‌های شغلی برای جامعه محلی به‌عنوان ذی‌حقان گردشگری روستایی باشد. این امر حتی قادر خواهد بود سرمایه‌گذاری‌های غیردولتی و هدایت پس‌اندازهای جامعه محلی در جاذبه‌های گردشگری به‌منظور افزایش گردشگر را افزایش دهد. ایجاد بازارچه‌های گردشگری، بهبود و رونق صنایع دستی و حمایت‌های اعتباری برای راه‌اندازی کسب و کارهای کوچک گردشگری می‌تواند این نقص را برطرف نموده و چرخ اقتصادی گردشگری روستایی در منطقه را به حرکت در آورد؛ در نتیجه مسیر پایداری عمومی مناطق روستایی مورد مطالعه به تعادل نزدیک‌تر خواهد شد. در کل می‌توان چنین نتیجه گرفت گردشگری بر پایداری شاخص‌های فرهنگی و اجتماعی اثرگذار بوده است، اما عملکرد آن در بعد اقتصادی نامناسب ارزیابی می‌گردد. یافته‌های حاصل از مدل‌سازی معادلات ساختاری نشان می‌دهد ارزش‌ها و آداب‌ورسوم به‌عنوان دو عامل شکل‌دهنده متغیر پنهان بعد فرهنگی بر متغیر آشکار حمایت از توسعه گردشگری اثر معناداری داشته است. یافته‌های حاصل از مدل مفهومی تحقیق نشان می‌دهد از بین

مطالعات مدیریت گردشگری عصر هوشمند، دوره ۱، شماره ۱، ۲۵-۱، پاییز و زمستان ۱۴۰۳

شاخص‌های بعد آداب‌ورسوم فرهنگی، پذیرش و استقبال از گردشگران نزد مردم روستا نقش بیش‌تری در تشریح آداب و رسوم فرهنگی ساکنان داشته است. پس از آن مهمان‌نوازی ساکنان روستا با پارامتر لامدا به مقدار ۰/۷۲ در جایگاه دوم از حیث تبیین این بعد قرار داشته است. حفظ میراث فرهنگی با بار عاملی ۰/۷۱ و برگزاری مراسم و جشن‌های محلی با بار عاملی ۰/۶۶ در جایگاه‌های بعدی همبستگی با عامل آداب‌ورسوم فرهنگی قرار گرفته‌اند. بار عاملی ۰/۸ برای متغیر حمایت از الگو و ارزش‌های فرهنگی و محلی بیش‌ترین همبستگی را با عامل ارزش‌های فرهنگی داشته است. متغیر گسترش و یکپارچگی فرهنگی بار عاملی ۰/۷۹ را به خود اختصاص داده است و به این معنی است که در جایگاه دوم تبیین عامل ارزش‌های فرهنگی قرار گرفته است. سومین عامل اثرگذار در تشریح متغیر پنهان ارزش‌های فرهنگی مربوط به متغیر همگرایی فرهنگی با بار عاملی ۰/۷۷ است. پس از آن متغیرهای تبادلات فرهنگی، همخوانی فرهنگ جامعه با جاذبه‌ها و تقویت وحدت در بین اهالی با بارهای عاملی ۰/۶۵، ۰/۶۵ و ۰/۶۳ در تشریح و تبیین متغیر پنهان ارزش‌های فرهنگی نقش داشته‌اند. سایر محققان نیز در بیان نتایج خویش ارتقای ویژگی‌ها و عناصر فرهنگی را منبعی حیاتی برای توسعه گردشگری محسوب نموده و برای گردشگری نیز سهم مهمی در توسعه فرهنگی قائل شده‌اند (کاظمی، ۱۳۹۱). در این راستا، می‌توان چنین گفت فرهنگ بسترساز توسعه گردشگری است و آموزش و ارتقای ابعاد فرهنگی در بین ساکنان روستایی منجر به حمایت از توسعه گردشگری و تمایل به آن شده است. البته فرهنگ‌سازی برای سرمایه‌گذاری در مشاغل سنتی و صنایع‌دستی و به‌طور کلی سرمایه‌گذاری در بخش گردشگری نیز می‌تواند در بهبود عملکرد اقتصادی گردشگری اثرگذار باشد. بهبود زیرساخت‌های گردشگری، توسعه خدمات و تسهیلات توسط جامعه محلی که رفاه گردشگران را فراهم کرده و جذب گردشگر و افزایش ماندگاری آن‌ها در مقصد به‌دنبال دارد (یوسفی‌شهیر و همکاران، ۱۳۹۳: ۲۵).

نتیجه‌گیری

گردشگری از پتانسیل خوبی برای توسعه نواحی روستایی برخوردار است (نعمت‌اللهی و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۱۰). پژوهش حاضر با هدف واکاوی نقش گردشگری در پایداری اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مناطق روستایی بخش مرکزی شهرستان نطنز صورت گرفته است. تغییرات ایجاد شده در جوامع میزبان از حیث فرهنگی دارای دو بعد مثبت و منفی است. این تغییرات می‌تواند بهبود و غنای فرهنگی را به‌دنبال داشته باشد یا این‌که سبب تضعیف فرهنگ بومی و آداب‌ورسوم محلی یا بروز ناهنجاری فرهنگی در جامعه گردد (زرافشانی و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۲۹). یکی از یافته‌های قابل‌تأمل این پژوهش آن است که گسترش گردشگری در این منطقه سبب پایداری فرهنگی گردیده است؛ به عبارتی توسعه گردشگری منجر به حمایت از الگوها و ارزش‌های فرهنگی و محلی شده است. مردم محلی با آگاهی از تبدیل الگو و ارزش‌های فرهنگی محلی خویش به‌عنوان یک جاذبه گردشگری که برای گردشگران ایجاد انگیزه سفر به روستاهای مورد مطالعه می‌نماید سعی در حفظ الگو و ارزش‌های فرهنگی و محلی خویش داشته‌اند. درواقع، آگاهی مردم محلی سبب پیشگیری از زوال فرهنگی و اضمحلال فرهنگ‌های کهنی که پایداری جامعه را به‌همراه داشته، گردیده است. این امر از طرق تبدیل پتانسیل‌های فرهنگی موجود در مناطق روستایی به یک جاذبه و محصول گردشگری صورت پذیرفته است. گسترش و یکپارچگی فرهنگی، همگرایی فرهنگی و تقویت وحدت در بین اهالی، همخوانی فرهنگ جامعه با جاذبه‌های گردشگری موجود در منطقه و حفظ آن از دیگر آثار مثبت توسعه گردشگری در بعد فرهنگی بوده است. بهبود تبادلات فرهنگی بین جامعه میزبان و گردشگران در نتیجه افزایش تعاملات رو در رو با گردشگران نیز سبب شکل‌گیری آرامش و امنیت برای گردشگران شده است. تغییر الگوی مصرف و نزدیکی به الگوی مصرف مناطق شهری از تبعات منفی گردشگری در منطقه مورد مطالعه است. این امر ناشی از الگوبرداری جامعه محلی از سبک مصرف گردشگران عمدتاً شهری وارد شده به روستا می‌باشد. افزایش سطح آگاهی و دانش، مهمان‌نوازی ساکنان روستا، تلاش برای حفظ میراث فرهنگی، پذیرش و استقبال از گردشگران، احساس‌تعلق به فرهنگ بومی، افزایش تنوع فرهنگی ناشی از تعاملات با گردشگران، برگزاری مراسم و

بررسی ادراک جوامع محلی نسبت به شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری / کیانی‌سلمی و عباسیان

جشن‌های موسمی و محلی و نیز علاقه به زندگی در روستا نیز مشهود بوده است. در پژوهش‌های قبلی (آلن‌زو و همکاران، ۲۰۱۷) نیز بر اثرات فرهنگی گردشگری تأکید شده است؛ از این رو می‌توان اعتبار این بخش از نتایج تحقیق را با توجه به مطالعات پیشین مورد تأیید قرار داد. جوان بودن جمعیت منطقه، تجربه و سابقه طولانی حضور گردشگران و نیز سابقه تمدنی منطقه مورد بررسی از جمله روستاهای ابیانه، هنجن و... دلیلی بر تأیید آثار فرهنگی گردشگری می‌باشد.

بررسی آثار اجتماعی نشان می‌دهد توسعه گردشگری در مناطق روستایی مورد مطالعه موجب ایجاد آثار اجتماعی شده است. این آثار در افزایش رفت‌وآمد با اهالی روستا، علاقه به مسافرت‌های دسته‌جمعی، تعامل با شورا، دهیاری، تعامل با افراد غیربومی، همفکری و مشورت در امور روستا، مشارکت در فعالیت‌های عمرانی روستا، همکاری با دست‌اندرکاران فعالیت‌های گردشگری، کمک به حل مشکلات مردم روستا، مهارت در انجام فعالیت‌های گردشگری، شناخت و معرفی جاذبه‌های گردشگری روستا، شرکت در دوره‌های آموزشی، آشنا شدن افراد غیربومی با جاذبه‌های گردشگری، همدلی و یکرنگی با اهالی روستا، وضعیت مطلوب برای پذیرش گردشگران و احساس مسئولیت در قبال ساکنان روستا در امور گردشگری قابل مشاهده است. بهبود روابط عمومی ناشی از تعاملات روزمره و گستره با گردشگران سبب کاهش تنش‌های اجتماعی بین افراد نیز شده است. همه موارد یاد شده در بعد اجتماعی نشان‌گر پایداری اثر گردشگری درخصوص شاخص‌های یاد شده است. البته باید بیان کرد گردشگری منجر به ایجاد تفریحات سالم و بهبود مهارت در انجام فعالیت‌های گردشگری و برنامه‌ریزی جهت گذران اوقات فراغت نشده است. این مسئله یادآور جایگاه خالی آموزش در بهبود مهارت‌های روستاییان و نیز برنامه‌ریزی در جهت ایجاد تفریحات سالم و تنوع‌بخشی به فرصت‌های گردشگری است. از آن‌جا که حسام و همکاران (۱۳۹۵) صیدالی و همکاران (۱۳۹۱) و اعظمی و همکاران (۱۳۹۵) هر کدام به‌نوعی بر آثار اجتماعی گردشگری و مفاهیم مرتبط با آن استناد کرده‌اند؛ بنابراین می‌توان اذعان کرد که نتیجه به‌دست آمده در بعد اجتماعی از اعتبار برخوردار است و نتیجه آن را می‌توان به سایر مناطق مشابه تعمیم داد.

نتایج تحقیق صورت گرفته حاکی از آن است گردشگری روستایی در بخش مرکزی شهرستان نطنز منجر به پایداری در ابعاد اجتماعی و فرهنگی گردیده است، اما اثرات اقتصادی گردشگری از نگاه جامعه محلی ملموس و رضایت‌بخش نبوده است. با توجه به تأثیرات گردشگری در توسعه شاخص‌های فرهنگی، اجتماعی در محدوده مورد مطالعه می‌توان با برنامه‌ریزی صحیح و متناسب با شرایط منطقه از قبیل توسعه فرصت‌های اشتغال محلی در زمینه خدمات گردشگری، آموزش و توسعه فعالیت‌های کارآفرینی، ایجاد بازارچه‌های صنایع‌دستی، تقویت سرمایه‌گذاری در جذب گردشگر به بهبود اثرات اقتصادی گردشگری افزود. هم‌چنین با مدیریت مناسب و کاربرد مکانیسم‌های افزایش مشارکت محلی در توسعه گردشگری می‌توان از پتانسیل جامعه محلی برای توسعه گردشگری و ایجاد قطب گردشگری روستایی بهره‌برداری بیش‌تری نمود. این مهم می‌تواند چشم‌اندازی روشن برای توسعه روستایی در منطقه فراهم نماید.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

سهام نویسندگان در پژوهش

سهام نویسندگان برابر است.

تضاد منافع

نویسندگان هیچ تعارض منافی گزارش نکرده‌اند.

مطالعات مدیریت گردشگری عصر هوشمند، دوره ۱، شماره ۱، ۲۵-۱، پاییز و زمستان ۱۴۰۳

تقدیر و تشکر

نویسندگان از تمام نمونه آماری کمال تشکر و قدردانی را دارد.

منابع

- اعظمی، امیر، حشمتی جدید، مهدی، سلیمانی، عادل و علی بیگی، امیرحسین. (۱۳۹۵). تبیین اثرات گردشگری بر توسعه پایدار روستایی (مطالعه موردی: روستای ریجاب از توابع شهرستان دالاهو در استان کرمانشاه)، فصلنامه میراث و گردشگری، (۱)، ۴۳-۲۱.
- <https://www.sid.ir/paper/257178/fa>
- اعظمی، موسی و هاشمی امین، ناهید. (۱۳۹۶). اثرات گردشگری بر معیشت پایدار روستایی (مطالعه موردی: روستاهای ملهم دره و ترخین آباد همدان)، فصلنامه فضای گردشگری، ۶ (۲۳)، ۹۷-۱۱۲.
- <https://sid.ir/paper/214261/>
- اجزا شکوهی، محمد، بوذر جمهری، خدیجه، ایستگلدی، مصطفی و مودودی، مهدی. (۱۳۹۳). بررسی اثرات گردشگری در کیفیت جامعه میزبان نمونه مطالعاتی شهر بندر ترکمن، فصلنامه فضای جغرافیایی/هر، ۱۴ (۷۴)، ۱۰۱-۱۲۵.
- <http://geographical-space.iau-ahar.ac.ir/article-1-1288-fa.html>
- امانپور، سعید، محمدی، اصغر و ناصر، مریم. (۱۳۹۲). رتبه‌بندی شهرستان‌های استان خوزستان از لحاظ شاخص‌های گردشگری با استفاده از مدل تاپسیس، نگرشهای نو در جغرافیای انسان، ۵ (۲)، ۲۰۱-۲۲۱.
- <https://www.magiran.com/paper/۱۱۱۱۵۰۹۶۱>
- بهرامی، رحمت. (۱۳۹۵). تحلیلی بر نقش گردشگری و اثرات آن بر توسعه سکونتگاه‌های روستایی در شهرستان مریوان، مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۱۱ (۳۴)، ۱۰۱-۱۱۳.
- https://journals.iau.ir/article_523591.html
- بدری، سیدعلی، مطیعی لنگرودی، سیدحسن، سلمانی، محمد و علیقلی‌زاده فیروزجایی، ناصر. (۱۳۸۸). اثرات اقتصادی گردشگری بر نواحی روستایی، جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، ۷ (۱)، ۱۳-۳۵.
- <https://www.magiran.com/paper/citation?ids=738298>
- بسحاق، محمدرضا. (۱۳۹۴). مدلسازی معادلات ساختاری در علوم انسانی، نشر جامعه شناسان، چاپ اول، تهران.
- بریمانی، فرامرز، تبریزی، نازنین و کریمی رستگار، منصوره. (۱۳۹۵). اثرات زیست‌محیطی تغییر کاربری اراضی ناشی از فعالیت‌های گردشگری (مطالعه موردی: نواحی روستایی بخش مرکزی شهرستان تنکابن)، فصلنامه جغرافیا (فصلنامه علمی - پژوهشی و بین‌المللی انجمن جغرافیای ایران)، دوره جدید، ۱۴ (۴۹)، ۵-۲۰.
- https://mag.iga.ir/article_۲۵۳۵۱۵.html
- برزگر، صادق، رضایی، طیبیه و جانبانزاد، محمدحسین. (۱۳۹۵). اثرات گردشگری محلی در توسعه پایدار روستایی (نمونه مطالعاتی: روستای فارسیان)، میراث و گردشگری، ۱ (۳)، ۱۶۵-۱۸۷.
- <https://sid.ir/paper/۲۵۷۲۱۹>
- بیات، روح‌الله، فضلی، صفر و مرنودی، مهسا. (۱۳۹۲). بررسی عوامل موثر بر تصویر برند مقصد گردشگری و تأثیر آن بر رفتار گردشگران داخلی (مطالعه موردی: شهر قزوین). فصلنامه مطالعات گردشگری، ۲ (۳)، ۱۳۸-۱۳۸.
- <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/>
- تقدیسی، احمد و سپهوند، فرخنده. (۱۳۹۴). تغییرات محیطی - کالبدی گردشگری خانه‌های دوم در نواحی روستایی با رویکرد پایداری (مطالعه موردی: بخش رودبار قصران شهرستان شمیرانات)، جغرافیا و پایداری محیط، ۵ (۱)، ۲۹-۴۱.
- https://ges.razi.ac.ir/article_۴۱۴.html

بررسی ادراک جوامع محلی نسبت به شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری / کیانی‌سلمی و عباسیان

جلالیان، حمید، نامداری، فریوش و پاشازاده، اصغر. (۱۳۹۴). اثرات گردشگری روستایی بر توسعه پایدار روستای هجیج کرمانشاه، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ۱۵ (۳۶)، ۲۰۵-۲۲۸.

<http://jgs.khu.ac.ir/article-1-2290-fa.html>

جمعه پور، محمود و کیومرث، نرگس. (۱۳۹۱). بررسی اثرات گردشگری بر دارایی‌ها و فعالیت‌های معیشتی مردم در چارچوب معیشت پایدار گردشگری، مطالعه موردی روستای زیارت. فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری، ۷ (۱۷)، ۷۳-۹۲.

https://tms.atu.ac.ir/article_5111.html

جمینی، داوود، سالاری، ممند و شهابی، هیمین. (۱۳۹۶). تبیین اثرات ژئوتوریسم بر توسعه کارآفرینی در روستا - شهر قوری قلعه با رویکرد معادلات ساختاری، جغرافیا و پایداری محیط، ۷ (۱)، ۹۷-۱۱۰.

https://ges.razi.ac.ir/article_757.html

حسام، مهدی، محمدی یگانه، بهروز و چراغی، مهدی. (۱۳۹۵). تحلیل اثرات گردشگری مذهبی در توسعه پایدار روستایی از دیدگاه جامعه میزبان (مورد پژوهش: منطقه نمارستان - شهرستان بابل)، فصلنامه فضای گردشگری، ۶ (۲۱)، ۱۱۰-۱۱۶.

<https://ensani.ir/fa/article/518440>

حیدری‌ساربان، وکیل و ملکی، ابودر. (۱۳۹۴). بررسی اثرات اقتصادی، اجتماعی و روان‌شناختی گردشگری بر توسعه مناطق روستایی شهرستان مشگین‌شهر، مطالعه موردی: دهستان لاهرود، فصلنامه جغرافیایی فضای گردشگری، ۴ (۱۶)، ۵۰-۳۵.

<https://www.sid.ir/FileServer/JF/6007713941603.pdf>

حسین‌پور، سیدعلی، هاشمی، سیدمناف. (۱۳۸۹). بازبینی و بررسی اثرات گردشگری پذیرایی مناطق روستایی در رویکرد فراتحلیل با تاکید بر زمینه گسترش صنعت گردشگری، مجله مدیریت شهری، ۸ (۲۶)، ۲۲۴-۲۰۷.

<https://sid.ir/paper/92182/en>

زرافشانی، کیومرث، شرفی، لیدا، گراوندی، شهر و قبادی، پرستو. (۱۳۹۲). بررسی اثرات توسعه گردشگری در ارتقای شاخص‌های اقتصادی - اجتماعی نواحی روستایی مورد: منطقه گردشگری ریجاب در استان کرمانشاه، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۲ (۵)، ۱۱۹-۱۳۴.

<http://serd.khu.ac.ir/article-1-1748-fa.html>

شاطریان، محسن، کیانی‌سلمی، صدیقه، غلامی، یونس و منتصری، زهرا. (۱۳۹۶). اولویت‌بندی عوامل موثر بر توسعه طبیعت‌گردی روستاهای بخش برزک کاشان با تلفیق تکنیک‌های DEMATEL و ANP، نشریه تحقیقات کاربردی علوم جغرافیایی، ۱۴ (۴۴)، ۱۵۳-۱۳۰.

<http://jgs.khu.ac.ir/article-1-2754-fa.html>

شاطریان، محسن، کیانی‌سلمی، صدیقه و گنجی‌پور، محمود. (۱۳۹۶). تبیین پیامدهای استقرار صنایع بر توسعه روستاهای پیرامونی در مجتمع صنعتی باریج اسانس، فصلنامه راهبردهای توسعه روستایی، ۴ (۱)، ۶۰-۷۵.

<https://doi.org/10.22048/rdsj.2017.51044.1526>

شاطریان، محسن و کیانی سلمی، صدیقه. (۱۳۹۵). بررسی و مقایسه ابعاد توانمندی در بین محلات شهری (مطالعه موردی: محله پشت مشهد بالا و طاهر و منصور کاشان)، نشریه مطالعات نواحی شهری کرمان، ۳ (۴)، ۸۶-۶۳.

<https://civilica.com/doc/862335>

شاطریان، محسن، کیانی‌سلمی، صدیقه و زورمند، پریناز. (۱۳۹۶). ارزیابی عوامل اثرگذار بر فضای ارزش آفرینی طبیعت‌گردی در اکوسیستم‌های بیابانی (نمونه موردی: کویر مرنجاب)، مهندسی اکوسیستم‌های بیابان، ۵ (۱۳)، ۱۱۷-۱۲۹.

https://deej.kashanu.ac.ir/article_112597.html?lang=fa

شریف زاده، ابوالقاسم، و مرادنژاد، همایون. (۱۳۸۱). توسعه پایدار و توریسم روستایی. علمی، اقتصادی و اجتماعی جهاد، ۲۲ (۲۵۱-۲۵۰)، ۶۳-۵۲.

<https://www.sid.ir/paper/519615/fa>

صیدالی، محسن، سلیمانگی، رضا و قراگوزلو، هادی. (۱۳۹۱). بررسی اثرات گردشگری در توسعه پایدار روستایی (مطالعه موردی: روستاهای دهستان چهل چای شهرستان مینودشت)، فصلنامه فضای گردشگری، ۱ (۳)، ۸۸-۶۹.

<https://sid.ir/paper/214186/>

مطالعات مدیریت گردشگری عصر هوشمند، دوره ۱، شماره ۱، ۲۵-۱، پاییز و زمستان ۱۴۰۳

ضیائی، محمود، امین بیدختی، علی اکبر و قربانی، فاطمه. (۱۳۹۲). ارزیابی ظرفیت جامعه محلی برای توسعه پایدار گردشگری. فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری، ۸ (۲۴)، ۵۹-۸۸.

<https://ensani.ir/file/download/article/۷۳-۹۸۴۳-۲۰۱۵۰۵۱۸۱۳۴۷۱۴/>

کیانی سلمی، صدیقه و مختاری، سمیه. (۱۳۹۳). بررسی اثرات گردشگری در توسعه پایدار روستایی، اولین همایش ملی توسعه پایدار روستایی در افق ۱۴۰۴، اصفهان.

<https://civilica.com/doc/319562>

کیانی سلمی، صدیقه و بسحاق، محمدرضا (۱۳۹۵). تبیین اثرات جشنواره گلاب‌گیری از دید ساکنان محلی، مطالعات مدیریت گردشگری، ۱۱ (۳۴)، ۹۲-۶۵.

https://tms.atu.ac.ir/article_۵۷۳۰.html

کیانی سلمی، صدیقه و مهرابی، علی. (۱۳۹۶). شناسایی عوامل موثر بر امنیت گردشگری و نقش آن در رضایت، وفاداری و جذب گردشگران (نمونه موردی: گردشگران اصفهان)، فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات امنیت اجتماعی، ۸ (۴)، ۲۶۶-۲۲۹.

<https://www.magiran.com/p1961277>

فنی، زهره، علیزاده طولی، محمد و زحمتکش، زینب. (۱۳۹۳). تاثیرات گردشگری بر توسعه پایدار شهری از نظر ساکنان (مورد مطالعه: جزیره قشم). فصلنامه علمی- پژوهشی مطالعات مدیریت گردشگری، ۹ (۲۸)، ۷۲-۳۹.

https://tms.atu.ac.ir/article_۲۵۰۴.html

لطفی، حیدر، مرادی، ابوالفضل، خلیفه، ابراهیم و حقیقی مطلق، زهرا. (۱۳۹۵). تبیین اثرات گردشگری در پایداری روستایی (مورد مطالعه: روستای شمشک استان تهران، مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۱۱ (۳۷)، ۱۳۳-۱۱۹.

https://journals.iau.ir/article_۵۲۹۰۴۸.html?lang

موسوی، سیدحجت، کیانی سلمی، صدیقه، صادقی، آرش و اکبری فیض‌آبادی، حسین (۱۳۹۶). ارزیابی قابلیت توسعه طبیعت‌گردی بر مبنای عیارسنجی اکولوژیکی و مدیریتی در زیستگاه حیات وحش عباس‌آباد، مجله علمی پژوهشی مهندسی اکوسیستم‌های بیابان، ۶ (۱۶)، ۱۱۹-۱۳۴.

https://deej.kashanu.ac.ir/article_۱۱۲۶۲۷.html

میسون، پیتر. (۱۳۸۷). گردشگری، اثرات، برنامه‌ریزی و مدیریت، مترجم: روزبه میرزایی و پونه ترابیان، انتشارات ترمه، تهران. مهدوی، مسعود، قدیری معصوم، محتبی و قهرمانی، نسرین. (۱۳۸۶). اثرات گردشگری بر توسعه روستایی با نظرسنجی از روستائیان دره کن و سولقان، فصلنامه روستا و توسعه، ۱۱ (۲)، ۶۰-۳۹.

<https://sid.ir/paper/94673/>

محمدی، سعدی، مرادی، اسکندر و رشیدی، زبیده. (۱۳۹۵). اثرات گردشگری بر معیشت پایدار خانوارهای روستایی از دید جامعه‌میزبان مطالعه موردی: بخش اورامان (شهرستان سروآباد)، فصلنامه جغرافیا (فصلنامه علمی - پژوهشی و بین‌المللی انجمن جغرافیای ایران)، ۱۵ (۵۲)، ۱۳۶-۱۲۱.

https://mag.iga.ir/article_۲۵۴۳۲۶.html

محمودی، حمیده، قاسمی، مریم و شایان، حمید. (۱۳۹۴). واکای اثرات گردشگری بر توسعه اقتصادی سکونتگاه‌های روستایی، مورد مطالعه: حوزه نفوذ گردشگاهی مشهد، مطالعات جغرافیایی مناطق خشک، ۵ (۲۰)، ۷۱-۹۰.

https://jargs.hsu.ac.ir/article_۱۶۱۳۹۰.html

موسوی، میرنجنف، ویسیان، محمد، حمیدی محمدی، سمیه و اکبری، مهناز. (۱۳۹۴). بررسی و اولویت‌بندی توان‌ها و زیرساخت‌های توسعه گردشگری با روش‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره (مطالعه موردی: شهرستان‌های استان کردستان). نشریه گردشگری شهری، ۲ (۱)، ۳۱-۱۷.

<https://doi.org/۱۰.۲۲۰۵۹/jut.۲۰۱۵.۵۴۰۶۳>

نجزارزاده، محمد، نعمت‌اللهی، مجید و بلوچی، حسین. (۱۳۹۶). ارزیابی رابطه بین پایداری مناطق روستایی و توسعه گردشگری روستایی با تعدیل‌گری درک مردم بومی در روستای قلات شیراز، جغرافیا و پایداری محیط، ۷ (۳)، ۹۷-۱۱۵.

https://ges.razi.ac.ir/article_۸۲۷.html

بررسی ادراک جوامع محلی نسبت به شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری / کیانی‌سلمی و عباسیان

وارثی، حمیدرضا، تقوایی، مسعود و شاهپوندی، احمد. (۱۳۹۰). تحلیلی بر وضعیت زیرساخت‌های گردشگری در شهر اصفهان (با تأکید بر هتل‌ها). *مجله جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی*، ۲۲ (۴)، ۹۱-۱۱۲.

https://gep.ui.ac.ir/article_۱۸۵۲۰.html?lang=en

یوسفی‌شهیر، هانیه، حسین‌زاده‌دلیر، کریم و باقری، کریم. (۱۳۹۲). ارزیابی زیرساخت‌های گردشگری با تأکید بر محورهای ارتباطی و توقفگاه‌ها از دیدگاه گردشگران (منطقه فرهنگی تاریخی تبریز)، *فصلنامه فضای گردشگری*، ۳ (۱۲)، ۲۵-۴۵.

<https://civilica.com/doc/>

یعقوبزاده، رحیم. (۱۳۹۳). گونه‌شناسی گردشگری، ارائه چارچوبی برای تقسیم‌بندی انواع گردشگری. انتشارات جامعه‌شناسان.

Ajza Shokouhi, M., Bouzarjomehri, K., & Istgaldi, M. (2014). Examine the effects of tourism on the host community's quality of life case study: city Bandar Turkmen. *Geographical Space*, 4(47), 101-125. [In Persian]

<http://geographical-space.iau-ahar.ac.ir/article-1-1288-en.html>

Amanpour, S., Mohammadi, A., & Naser, M. (2013). Ranking of cities of Khuzestan Province from the view of tourism criterions using TOPSIS model. *Quarterly Journal of Human Geography*, 5(2), 201-221. [In Persian]

<https://www.magiran.com/paper/1150961/>

Aref, F. (2011). The effects of tourism on quality of life: A case study of Shiraz, Iran. *Journal of Life science*, 8(2), 26-30. <https://doi.org/10.3727/108354210x12724863327885>

Azami, A., Heshmati, J. M., Sulaimany, A., & Alibaygi, A. (2016). Explanation of tourism effects to sustainable rural development: Case study: Ryjab village in Dalahoo city, Kermanshah province. *Heritage and Tourism Journal*, 1(1), 23-42. [In Persian]

<https://sid.ir/paper/257178/>

Azami, M., & Hashemi Aamin, N. (2017). The effects of tourism on sustainable rural livelihood (Case of Molham-Darreh and Tarkhin-Abad villages in Hamadan Province). *Geographical Journal of Tourism Space*, 6(23), 99-114. [In Persian]

<https://sid.ir/paper/214261/>

Badri, S. A., Motiee Langaroudi, S. H., Salmani, M., & Aliqolizadeh Firouzjaei, N. (2009). The economic impacts of tourism on rural areas. *Geography and Regional Development*, 7(1), 13-35. [In Persian]

<https://www.magiran.com/paper/citation?ids=738298>

Bahrami, R. (2016). An analysis of the role of tourism and its effects on the development of rural settlements (case study: Marivan county) *Human Settlement Planning Studies*. [In Persian]

https://journals.iau.ir/article_523591.html

Barimani, F., Tabrizi, N., Karimi Rastegar, M. (2016). The environmental effects of land use change as a result of tourism activities: Case study: Central district of Tonekabon township. *Geography Quarterly (Scientific-Research and International Journal of the Iranian Geography Association)*, New Series, 14(49), 5-20-5 [In Persian]

https://mag.iga.ir/article_253515.html

Barzegar, S., Rezaei, T., & Janbabanejad, M. H. (2016). The effects of local tourism in sustainable rural development (Case study: village Pharsian). *Heritage and Tourism Journal*, 1(3), 165-187. [In Persian].

<https://sid.ir/paper/257219/>

Bayat, R., Fazli, S., & Marandi, M. (2013). Investigating the effective factors on the brand image of the tourist destination and its effect on the behavior of domestic tourists: Case study: Qazvin city. *Journal of Tourism Studies*, 2(3), 122-138. [In Persian]

<https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/>

- Beshagh, M. R. (2015). *Structural equation modeling in the humanities*. Tehran: Jameh-Shenasan Publishing. [In Persian]
- Briedenhann, J., & Wickens E. (2004). Tourism routes as a tool for the economic development of rural areas-vibrant hope or impossible dream? *Tourism Management*, 21 (1), 71-79.
[https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(03\)00063-3](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(03)00063-3).
- Fanni, Z., Alizadeh Touli, M., & Zahmatkesh, Z. (2015). The effects of tourism on urban sustainable development based on habitant's views: Case study: Qeshm Island. *Tourism Management Studies*, 9(28), 39-72. [In Persian].
https://tms.atu.ac.ir/article_2504.html
- Gnoth, J., & Zins, A. H. (2011). Developing a Tourism Cultural Contact Scale, *Journal of Business Research*, 66 (6), 738-744.
<https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2011.09.012>.
- Hesam, M., Mohammadi, Y. B., & Cheraghi, M. (2017). An analysis of religious tourism in developing sustainable rural areas from the viewpoint of the host population: A case of Namarestagh and Amol. *Tourism Space Quarterly*. [In Persian]
<https://ensani.ir/fa/article/518440>
- Heydari Sarban, V., & Maleki, A. (2015). An investigation of the economic, social, and psychological impacts of tourism on rural development in Meshginshahr County: A case study of Lahroud Dehestan. *Tourism Geography Quarterly*, 4(16), 35-50. [In Persian].
<https://www.sid.ir/FileServer/JF/6007713941603.pdf>
- Holjeva A, I. (2003). A Vision of Tourism and the Hotel industry in the 21st Century, *Hospitality management*, 22 (2), 129-134.
[https://doi.org/10.1016/S0278-4319\(03\)00021-5](https://doi.org/10.1016/S0278-4319(03)00021-5).
- Hosseinpour, S. A, Hashemi, S. M. (2011). Surveying the impacts of tourism in meta-analysis approach with the emphasis on improvement of tourism industry. *Urban Management*, 8(26), 207-224. [In Persian]
<https://www.sid.ir/paper/519615/fa>
- Jae Hee, H., & Seong Woo, L. (2015). The effect of the rural tourism policy on non-farm income in South Korea, *Tourism Management*, (46), 501-513.
<https://doi.org/10.1016/j.tourman.2014.07.018>.
- Jalalian, H., Namdari, F., & Pashazadeh, A. (2015). Effects of rural tourism on rural development: Hajij village in Kermanshah. *Applied Research Journal of Geographical Sciences*, 15(36), 205-228. [In Persian].
<http://jgs.khu.ac.ir/article-1-2290-fa.html>
- Jamini, D., Salari, M., & Shahabi, H. (2017). Explaining the effects of geotourism on the development of entrepreneurship in city-village Ghor-Ghalhe with structural equation approach. *Geography and Environmental Sustainability*, 7(1), 97-110. [In Persian]
https://ges.razi.ac.ir/article_757.html
- Jome Pour, M., & Kiyumars, N. (2012). Investigation of tourism impact on the livelihood activities and assets of rural households: Case study: Zeeyarat village in Gorgan County. *Tourism Management Studies*, 7(17), 73-92. [In Persian]
https://tms.atu.ac.ir/article_5111.html
- Kiani Salmi, S., & Boshagh, M. R. (2016). Explaining the effects of the Rose Festival from the perspective of local residents: A case study of Kashan. *Tourism Management Studies*, 11(34), 65-92. [In Persian]
https://tms.atu.ac.ir/article_5730.html
- Kiani Salmi, S., & Mokhtari, S. (2014). Investigating the impacts of tourism on sustainable rural development. *Paper presented at the National Conference on Sustainable Rural Development in the Horizon of 1404, Isfahan, Iran*. [In Persian]
<https://civilica.com/doc/319562>

بررسی ادراک جوامع محلی نسبت به شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری / کیهانی سلمی و عباسیان

- Kiani Salmi, S., Mehrabi, A. (2018). Tourism security and specifying its effects on tourists' satisfaction, faithfulness, and attraction: Case study: Isfahan Tourists. *Journal of Social Security Studies*, 8(4), 229-266. magiran.com/p1961-277. **[In Persian]**
<https://www.magiran.com/p1961277>
- Kim, K. (2002). *The effects of tourism impacts upon quality of life of residents in the community* (Doctoral dissertation, Virginia Polytechnic Institute and State University)
<http://hdl.handle.net/10919/29954>.
- Koastas, E., Sillingnakis. (2010). Rural Tourism Development for the Prefecture of Lecithin in Care.
https://www.academia.edu/6301897/Kostas_E_Sillignakis_www_sillignakis_com_SAMPLE_OF_RESEARCH_PROPOSAL_Rural_Tourism_Development_for_the_Prefecture_of_Lassithi_in_Crete.
- Lee, T. H. (2013). Influence analysis of community resident support for sustainable tourism development. *Tourism Management*, (34), 37-46.
<https://doi.org/10.1016/j.tourman.2012.03.007>.
- Lotfi, H., Moradi, A., Khalifeh, E., & Haghighi Motlagh, Z. (2016). Explaining the effects of tourism on rural sustainability: Case study: Shemshak village, Tehran Province. *Human Settlements Planning Studies*, 11(37), 119-133. **[In Persian]**
https://journals.iau.ir/article_529048.html?lang
- Mahdavi, M., Ghadiri Masoum, M., & Ghahramani, N. (2008). Impacts of tourism on rural development: Attitudes of rural people in Kan Valley and Sooleghan subdistrict in Tehran County. *Village and Development*, 11(2), 39-60. **[In Persian]**.
<https://sid.ir/paper/94673/>
- Mahmoudi, H., Ghasemi, M., & Shayan, H. (2015). An analysis of the effects of religious tourism on economic development in rural settlements: Case study: hinterland of Mashhad County. *Geographical Studies of Dry Regions*, 5(20), 71-90. **[In Persian]**.
https://jargs.hsu.ac.ir/article_161390.html
- Mason, P. (2008). *Tourism: Impacts, planning and management* (R. Mirzaei & P. Torabian, Trans.). Termeh Publications. **[In Persian]**
- Mohammadi, S., Moradi, S., & Rashidi, Z. (2017). The effects of tourism on the sustainable livelihood of rural households, from the perspective of the host community: Case study: Oraman district (Sarovabad city). *Geography Quarterly (Scientific, Research, and International Journal of the Iranian Geographical)*, 15(52), 121-136. **[In Persian]**
https://mag.iga.ir/article_254326.html
- Mousavi, M., Waysian, M., Mohammadi Hamidi, S., & Akbari, M. (2015). The evaluation and prioritization of tourism potential and infrastructure development by using MADM methods: Case study: Kurdistan province cities. *Urban Tourism*, 2(1), 17-31. **[In Persian]**
<https://doi.org/10.22059/jut.2015.54063>
- Mousavi, S. H., Kiani Salmi, S., Sadeghi, A., & Akbari Feyzabadi, H. (2017). Assessment of ecotourism development potential based on ecological and managerial indicators in the Abbasabad wildlife habitat. *Scientific-Research Journal of Desert Ecosystem Engineering*, 6(16), 119-134. **[In Persian]**
https://deej.kashanu.ac.ir/article_112627.html
- Najjarzadeh, M., Nematollahi, M., & Balochi, H. (2017). Assessment of the relationship between rural sustainability and tourism development by modifier role of local people's perception. *Geography and Environmental Sustainability*, 7(3), 97-115. **[In Persian]**
https://ges.razi.ac.ir/article_827.html
- Ray, N., Das, D., Kumar, S., Partha P., & Ghosh, S. (2012). Rural tourism and its impact on socioeconomic condition: evidence from west Bengal, India, *Global Journal of Business Research*, 6 (2), 11-22.
<https://ssrn.com/abstract=1945433>.

- Robin B. (2015). Limits to mass tourism's effects in rural peripheries, *Annals of Tourism Research*, (50), pp 98-112.
<https://doi.org/10.1016/j.annals.2014.11.011>.
- Sanagustin-Fons, V., Lafita-Cortés, T., & Moseñe, J. A. (2018). Social perception of rural tourism impact: A case study. *Sustainability*, 10(2), 339.
<https://doi.org/10.3390/su10020339>.
- Seidali, M., Soleimangoli, R., & Gharaghozloo, H. (2012). Investigating tourism consequences on rural development: The case of Chehelchay. rural district in Minoodasht city. *Tourism Space Quarterly*. 1(3), 69-88. **[In Persian]**
<https://sid.ir/paper/214186/>
- Shahivandi, A., Varesi, H. R., & Tghvaei, M. (2012). An analysis of the status of tourism infrastructures in Isfahan (with emphasis on hotels). *Geography and Environmental Planning*, 22(4), 91-112. **[In Persian]**
https://gep.ui.ac.ir/article_18520.html?lang=en
- Sharifzadeh, A., & Moradinezhad, H. (2002). Sustainable development and rural tourism. *The Journal of Jihad*, 25(250), 52-63. **[In Persian]**
- Sharpley, Richard, Sharpley, Julia. (1997). *Rural Tourism: An Introduction*, International Thomson Business Press, London
https://books.google.com/books/about/Rural_Tourism.html?id=E0EaAQAAMAAJ.
- Shaterian, M., & Kiani Salmi, S. (2016). A study and comparison of empowerment dimensions among urban neighborhoods: Case study: Posht-e Mashhad Bala and Taher & Mansour neighborhoods in Kashan. *Kerman Urban Areas Studies Journal of Kerman*, 3(4), 63-86. **[In Persian]**
<https://civilica.com/doc/862335>
- Shaterian, M., Kiani Salmi, S., & Ganjipour, M. (2017). Analysis of the special consequences of the Barij essence industrial complex of Kashan in the development of neighboring rural areas. *Rural Development Strategies Quarterly*. 4(1), 60-75. **[In Persian]**
<https://doi.org/10.22048/rdsj.2017.51044.1526>
- Shaterian, M., Kiani Salmi, S., & Zormand, P. (2022). Assessment of the factors affecting value creation ecotourism space in desert ecosystems: Case study: Maranjab. *Desert Ecosystem Engineering*, 5(13), 117-129. **[In Persian]**
https://deej.kashanu.ac.ir/article_112597.html?lang=fa
- Shaterian, M., Kiani, S., Gholami, Y., & Montaseri, Z. (2017). Prioritize the factors affecting the development of ecotourism villages of Barzok district, Kashan by combining DEMATEL and ANP methods. *Applied Research Journal of Geographical Sciences*, 17(44), 131-154. **[In Persian]**
<http://jgs.khu.ac.ir/article-1-2754-fa.html>
- Swarbrooke, J. (1999). *Sustainable tourism management*. Cabi.
<https://www.cabidigitallibrary.org/doi/book/10.1079/9780851993140.0000>.
- Taghdisi, A., & Sepahvand, F. (2015). Environmental-physical changes of second homes tourism in rural areas applying stability approach (Case study: Roudbar-e-Ghasran Shemiranat County). *Geography and Environmental Sustainability*, 5(1), 29-41. **[In Persian]**
https://ges.razi.ac.ir/article_414.html
- Telfer, D. J., & Sharpley, R. (2015). *Tourism and development in the developing world*. Routledge.
<https://www.routledge.com/Tourism-and-Development-in-the-Developing-World/Telfer-Sharpley>.
- Xue, L., Kerstetter, D., & Hunt, C. (2017). Tourism development and changing rural identity in China. *Annals of Tourism Research*, 66, 170-182.
- Yaghoobzadeh, R. (2014). *Typology of tourism: Providing a framework for categorizing types of tourism*. Sociologists Publications. **[In Persian]**

بررسی ادراک جوامع محلی نسبت به شاخص‌های توسعه پایدار گردشگری / کیه کیانی‌سلمی و عباسیان

Yousefi Shahir, H., Bagheri, K., & Hoseinzadeh Dalir, K. (2014). Assessment of tourism infrastructure with emphasis on communication routes and rest stops from tourists' perspective: Tabriz historical-cultural region. *The First Scientific-Specialized Seminar on Tourism Attractions and Deterrents of East Azerbaijan, Tabriz, Iran*. [In Persian]

<https://civilica.com/doc/523209>

Zar-afshani, K., Sharafi, L., Garavandi, S., & Ghobadi, P. (2013). The investigation of tourism development impact upon promotion of social-economic indices in rural areas: Case: Rijab Resort in Kermanshah Province. *Journal of Space Economy and Rural Development*, 2(5), 119-134. [In Persian]

<http://serd.khu.ac.ir/article-1-1748-fa.html>

Ziaee, M., Amini Bidokhti, A., & Ghorbani, F. (2013). Evaluating the capacity of the local community for sustainable tourism development. *Journal of Tourism Management Studies*, 8(24), 59-88. [In Persian]

<https://ensani.ir/file/download/article/20150518134714-9843-73/>

